

קובץ הכנה

ליקוט מכתבים

הכנה ליום ההילולא העשרים

דב"ק אדמו"ר זי"ע

בעוד שלוש יום יחול ג' תמוז, יום ההילולא העשרים דכ"ק אדמו"ר זי"ע.
 ידוע מכתב כ"ק אדמו"ר הריי"ץ נ"ע לחסיד (הובא בהיום יום כ"ד סיון)
 "השואל, במה היא ההתקשרות שלו אלי מאחר שאין אני מכירו פנים...
 ההתקשרות האמיתי היא ע"י לימוד התורה, כשהוא לומד המאמרי חסידות שלי,
 קורא את השיחות... ומקיים בקשתי... הנה בזה הוא ההתקשרות".
 אי לזאת מצאנו לנכון להוציא "קובץ הכנה", שבה מלוקט מאגרות כ"ק אדמו"ר
 זי"ע על שלשים נושאים שונים, נושא אחד ליום. הקובץ נערך ע"י הגה"ח ר'
 שלום אזדאבא שליט"א אשר עמל וטרח רבות להוציא לאור ליקוט הראוי'
 לשמה, מתוך דיוק בלשון הרב, ותשואת חן חן לו.
 ויה"ר שע"י לימוד בתורת רבינו ובלימוד המביא לידי מעשה, יזכו להתקשר
 לכ"ק אדמו"ר, וללכת בדרכיו אשר הורנו, נצח סלה ועד. ולגשם רצונו הקדושה
 להכין עצמינו וכל העולם כולו לימות המשיח.
 ולסיים ממכתב כ"ק אדמו"ר אודות יום ההילולא של צדיק:
 אנ"ש ותלמידי התמימים, וכל הנוטלים חלק בדרכי החסידים והחסידות,
 עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, לקבל ברכת הוי'
 בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלציכם, אשר ישפיע השי"ת
 לכם ולנו על ידי התעוררות רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים
 האמתים, ע"ד מכניסי רחמים, אשר יעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בעל
 ההילולא, וברוכים תהיו בבני חייא ומזונא רוויחא.

בכבוד,

הוועד

מפתח ענינים

אמונה	לימוד התורה
בדידות	לימודי חול
בטחון	מחשבות זרות
גידול הזקן	מחנכים
דאגות	נסיונות
הלכה למעשה	סיגופים
הפצת היהדות	עשה לך רב
התוועדות	פרנסה
ויכוחים	צניעות
זכרון	קביעות עתים
חינוך	רפואת הגוף
טבילה	רפואת הנפש
יאוש	שמחה
ישיבה	תיקוני תשובה
כעס	תפלה בכוונה

שמעתי סיפור מכ"ק מו"ח אדמו"ר שפעם התאונן חסיד לפני כ"ק אדמו"ר הצמח צדק על שנופלים לו ספיקות באמונה, ושאל אותו הצמח צדק ומה איכפת לך, וענה החסיד בהתרגשות הכי גדולה וכי מה זו שאלה מה איכפת לי הרי כו' וכו', ואז אמר לו הצמח צדק הרי זה גופא הוכחה על מצבך שמאמין אתה ...

הדאגה על חוסר אמונה כנה, הרי זה גופא הוכחה שישנה בפנימיות הנפש, אלא שמה שהוא מכסה עלי', או בסגנון לשון החסידות **מפסיק** בין הפנימיות והחיצוניות. וכשיוודעים שזהו המצב, הרי ידיעה והכרה זו מכוונת את העבודה להסרת ההפסק וביטולו. (חי"ז ו'תעה)

מתאונן על מצבו ברוחניות, ובפרט על מה שלפעמים נופלים לו ספיקות באמונה ... ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז מ'טאר ניט ריידין לשון הרע אויף א אידן, און אויף זיך אויך ניט. ואם גם אמת הדבר, אשר לפעמים נופלות לו מחשבות הנ"ל (אשר אפילו אז נכלל זה בכלל לה"ר, וכידוע החילוק שנתבאר בפוסקים, אשר הוצאת שם-רע זהו כשאומרים שקר, ולה"ר זהו אפילו אם הוא אמת), הנה בטח אין זה אלא מעצת היצר לבלבלו מעבודת התורה והתפלה והעצמות.

והסגולה לזה, הוא להרבות באמירת אותיות התורה. ושיהיו חקוקות במחשבתו, לידע אותן בע"פ, היינו איזה ענינים מן התורה, ובפרט משניות ותניא ... ובכלל יסיח דעתו מכל שאלה זו, היינו אם נופלים לו ספיקות או אין נופלים לו. ואם מסירים מחשבות אלו ולומדים באיזה ענין של חסידות, פנימיות התורה, שהיא כידוע בעולם האצילות (שקבלה שהיא פנימיות התורה היא בעולם האצילות, ועיין תניא ריש פ"ה ע"ד היחוד מכל צד ופינה) הרי – לא יגורך רע. (ח"ו א'תרמב)

כותב בתחילת מכתבו, שאיננו דתי, אבל **מאמין** שישנו משהו מלמעלה, המכוון את נפלאות הטבע וחיי האדם וכולי. למותר להדגיש הסתירה מני' ובי' בהאמור. כי המאמין באמונה שלימה שישנו משהו, ואשר המשהו הוא מלמעלה, ואשר המשהו מכוון את חיי האדם, הרי איך זה אפשר שלא יהי' דתי ... שהרי אין כל משמעות לומר בבת אחת, שישנו משהו **המכוון את חיי האדם**, וביחד עם זה, המשהו – כמו שקורא לו – **אינו מעוניין** כלל וכלל איך שיתנהג האדם ... לא הורה מעולם לאדם איך להתנהג בחייו, כי אם עזב אותו לנפשו, לגשש ולחפש דרכו בחיים, מבלי הוראה ברורה, ובלי הוראה כלל, האם לזה **כיוון החיים** ייקרא?

... פשוט שההוראה אינה צריכה לבוא בכל יום ויום מחדש, ודי ומספיק אם באה פעם אחת באופן ברור וגלוי לעיני כל, במעמד ובפומבי הכי מפורסמים ורחבים, כי אז הרי אבות לבנים יספרו ... וכן מדור לדור, ועד לדורנו זה.

מובן גם כן, שהמכוון האמור, לא ימסור הוראה האמורה (בפעם הראשונה – העקרית על כל פנים) לאיש אחד, שהרי אפשר להטיל ספק בדברי איש ... בשר ודם ... וזה מכריח ... שכולם קבלו **בבת אחת** ... אם יחפש בדברי הימים של כל עמי העולם, ימצא אך ורק מאורע יחיד ... ברוב עם, בבת אחת, ובאותו נוסח ... והוא, אך ורק **מעמד הר סיני**. (חכ"ה ט'שצא)

מהו בכלל ענין הבדידות, בה בשעה שהנה ה' נצב עליו במקום זה ומביט עליו ובוחר כליות ולב אם עובדו כראוי (הודעת רבינו הזקן בתניא ריש פרק מא), ותיכף מודיע רבנו הזקן גם המסקנא מזה, וז"ל, וע"כ צריך לעבוד לפניו וכו' ויעמיק במחשבה זו ויאריך בה וכו'. ואם ישתדל להתבונן במסקנא זו, תיכף יראה שאינו בודד, ואדרבה. (חט"ו ה'תשמ)

נפלאים דברי רז"ל...להלכה למעשה בחיי היום יומים ... אשר כל דבר שבקדושה הוא דוקא בי עשרה. לא רק רבים סתם אלא רבים בשלימות. וידוע ג"כ פתגם החסידות ... אשר גרוע יותר להיות יחידי בגן עדן מאשר להיות וכו' מיט נאך אידן צוזאמען. (חי"ח ז'ח)

כל אדם ... מדיני הוא בטבע, אף שכמובן לא כל אחד במדה שוה ... ובאלה שמאיזה סיבה שתהי' קשה עליהם ההתערבות עם בני אדם, הרי אין עצה, כי אם ע"ד לימוד השחי' במים, שזהו א"א לפני הכניסה במים ... ועליו לקפוץ במים, ואז בד"מ יתחיל לימוד ענין השחי' ... וכל אריכות המחשבה בעת עמידתו על שפת הנהר, איך ומה ובאיזה אופן ילמוד לשחות, אין בזה תועלת, כי אי אפשר לימוד הנ"ל אלא במים ... תקפוץ לתוך איזה ענין שבעל כרחי (עכ"פ בימים הראשונים) תהי' בין בני אדם מחוץ לביתה, ותקוטי חזקה אשר במשך זמן לא ארוך, לא תצטרך עוד להבעל כרחי, ותראה רוב הענין ורוב התועלת גם בשביל זולתה של חברת בני אדם. (חי"ח ז'ח)

מרגיש אשר קשה עליו ביותר הבדידות ... מה שעוזר במצבים כמו אלו, הם פעולות לטובת הזולת, אשר אז מרגישים בנפש פנימה השייכות של בני ישראל איש לרעהו, ואף אם בתחלה הרגש זה אינו בא בגלוי לגמרי, סו"ס פועל פעולתו ... עאכו"כ להנמצא בסביבה חסידותית משתתף בפעולות לטובת החסידות ... ואז ירגיש בם בפועל אמיתת הפתגם ששמענוהו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, חסידות מאכט אז מ'פילט זיך ניט עלענט. ועוד דרגא עליונה יותר, שמרגישים גם קורבה וירידות. (חי"ז ו'קנה)

בודאי יודעת מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר ... החסידות פעלה במה שסילקה ענין הבדידות. שאם בנוגע להקשר שבין רבי וחסיד הדברים אמורים, כמבואר שם בארוכה, עאכו"כ להקשר שבין אדם לאדם שבסביבתו, ופשיטא שכן הוא הקשר שבין ה' ובני ישראל.

כל אחד ואחת נמצא בעולם שהשפעתו עליהם, וככל הענינים שבעולם מושפע גם הוא מהם ... כל אחד מהם מלא תוכן, עכ"פ בכח, ובו הדבר תלוי להפעיל התוכן שיבוא מכח אל הפועל. (חכ"ג ח'תתקסד)

חינוך בני ישראל ... כל פעולה טובה שלה בהם והשפעה עליהם, הרי זה מייצר קירוב נצחי ביניהם, רוחני וקדוש ... אין המקום מפסיק ... כשיושבת בחדרה ונמצאת בהרגש של בדידות, ובה בשעה, אחד מתלמידי' ... חוזר על השיעור ששמע ממנה, או מברך ה' כפי שלמדה אותו וכו', הרי זה מוסיף חיות ואור בהקשר שביניהם. ואי אפשר שהנפש אלקית שבה לא תרגיש התוספת, כיון שענין זה הוא מעצם עצמותה. והרי, פנימיות האדם ועיקרו, הוא הנפח"א שבו, ולאמתו של דבר היא המח' גם את נפש הבהמית. (חכ"ג ח'תתקסד)

לכתבו ע"ד קמיע כו' – אין זה מהנוהג אצלנו. והתחזקות בבטחון בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות – מהסגולות הכי טובות. (חכ"ה ט'תרנו)

מדת הבטחון, הנה היא קנה-המדה להתקשרות ודביקות ענינים גשמים של האדם עם הבורא ב"ה, ואם הדביקות היא במילואה, אז בודאי אי אפשר שיהי' כל חסרון, כיון שלמעלה אין ענין זה כלל וכלל. (ח"ו א'תרס"ג)

כיון שהאדם למטה מעמיד את עצמו, ומגביה את עצמו למעלה עכ"פ משהו מן הארץ, היינו כשפועל בעצמו שע"ז שהוא יהודי מאמין, בטוח בתכלית שאין בעל הבית עליו חוץ מהשי"ת, הרי ביכולתו להמשיך גם פה למטה, שגם למטה לא יוכלו כל עניני הטבע לנגוע בו שלא לטובה ח"ו, ותקותי חזקה בהשי"ת, שאם רק יתחזק בבטחונו בתכלית, הרי יראה תיכף שינוי בהנהגה עמדו בעניני המסחר הגשמי ... (ח"ו א'תרסג)

במכתבו כותב כי סובל ממיחוש ... ואשר מחיצה של ברזל מפסקת, והתפלה והצדקה שלו לא פעלו וכו'. בטח מבין גם הוא בעצמו שאין זה אלא דמיונות בלבד, כי אפילו אם היתה מחיצה של ברזל, הרי הובטחנו מרז"ל בפשיטות שאין אפילו מחיצה של ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

וכן מה שכותב שהתפלה, והעיקר הצדקה שמחלק לא פעלו, הנה ראיתי בספר קטן ותנ"ך שמו, וכתוב שם (מלאכי ג, י) אשר הקב"ה אומר, "בחנוני נא בזאת" - במצות צדקה, שבאם רק יתנו צדקה, אזי והריקותי לכם ברכה וגו' וכן הוא גם בנוגע לתפלה, כמבואר במקומות הרבה בדברי רז"ל.

יחזק בטחונו בתוקף במה שמאמינים כל בני ישראל, אפילו הקל שבקלים, אשר הקב"ה הוא לא רק בורא העולם, אלא גם מנהיגו. ולא רק באז ומקדם, אלא מנהיגו בכל יום ובכל עת ושעה. ולא רק את העולם גדול, אלא גם את כל עניניו של העולם קטן, הוא האדם. והקב"ה, שהוא תכלית הטוב, בטח סוף כל סוף, יראה גם לעיני בשר שיהי' הכל לטוב גם בטוב הנגלה. אלא, שצריך לחיזוק ההתקשרות באלקים חיים, ע"י קביעות עתים בתורת חיים, ע"י עבודת התפלה, שבזה הוא גומל חסד לנפש חי' וחיזוק בקיום המצות וכללותה מצות הצדקה, כן צדקה לחיים. (ח"ד א"ט)

אי אפשר לאדם להיות בטוח בהערכתו מה טוב לפניו באמת, ואדרבה הבטחון גמור בה', ובסגנון חכמינו ז"ל, גם זו לטובה, מגלה האמת אשר טוב הוא, ועד שרואים גם בעיני שכל האנושי ובעיני בשר שהוא בטוב הנראה והנגלה. (חכ"ג ט'כב)

אחת מההדרכות של כ"ק מו"ח אדמו"ר, היא הנקריית בלשון העולם אופטימיזם, ובלשון החסידות – בטחון אשר סוף כל סוף ינצח הטוב האמתי. ולא רק בהנוגע לעתיד הרחוק ולהכלל, אלא גם בהנוגע להפרט ובעתיד הקרוב. (חי"א ג'תקג)

כתוב בזה"ק, והעתיקו כ"ק הצמח צדק ... גידול שערות הזקן הם סגולה מיוחדת לפרנסה בחסדו של הקב"ה, ולהסרת ההעלמות וההסתרים בזה (ח"י ג'שנט). הם צנור להשפעה לאדם, ולבני ביתו, ברחמים, וברחמים גדולים ... (ח"י ג'דער). מבואר מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק ... על הכתוב, והוא רחום, אות ד' אשר בלשונו שם, י"ג תקוני הזקן כו' נמשך כו' רחמים גדולים ... ומכח התקוני דיקנא ממתק וכו' נעשה נעים וממותק וכו'. (ח"י ט ז'קיא)

אנו אין לנו אלא דברי אדמו"ר הצמח צדק, כמבואר בארוכה בשו"ת שלו חלק יו"ד סי' צ"ג יעו"ש בארוכה, אשר אסור הדבר. ראה ג"כ פס"ד שלו לי"ד סי' קפא-קפב. ובתהלים עה"פ והוא רחום. וראה ג"כ שו"ת מנחת אלעזר ח"ב סמ"ח. (ח"י ט ז'לט)

לפלא על לשונו שכותב, שהחליטו שלא לקבלו על משרה, והסיבה העיקרית שיש לו זקן ... הרי הקב"ה הוא רבונו של עולם כפשוטו, היינו שגם ארצות הברית בכלל זה. וכיון שגילה דעתו בתורתו הק' תורת עולם ותורת חיים, אשר הזקן הם י"ג תקוני דיקנא מכילין דרחמי שמשפיעים כל הענינים, ונוסף על הטבע (עיי' בפירוש המלות להצמח צדק עה"פ והוא רחום ונדפס ג"כ בהוספה לתהלים אהל יוסף יצחק השלם) הרי אי אפשר שתוספת הברכה תהי' סיבה למניעת הפרנסה ח"ו. אלא ... שכיון שהקב"ה המשיג עליהם בהשגחה פרטית סיבב הסיבות שלא יבוא לגור שם, בודאי שאין זה מתאים בשבילם כלל וכלל. והשי"ת יזכהו ויצליחו שיראה את הטוב הנראה ... בברכה לפרנסה והצלחה בעניניו. (ח"י ג'שכג)

אין מקום לגזוז אפילו בכדי לישר ... שאדמו"ר הצמח צדק פוסק שזהו לא מנהג טוב, כי אם **חיוב** ... ולהחששא שאפשר הזקן מעכב בעניני נכבדות, לפלא אפילו הקס"ד בזה, כיון שמפורש דעת חז"ל בלי שום חולק, שי"ג תקוני דיקנא הם צנורות השפעה וקבלת הברכה מלמעלה. (ח"כ ז'תרג)

מבלי להעתיק כאן מ"ש בפנימיות התורה, ובזהר הקדוש, ובכמה ספרים, אשר שערות הזקן הוא ענין ד"ג תקוני דיקנא, ואיך שהם ממשיכים הצלחה בלימוד התורה ובקיום המצות, הנה הכל מודים, שהזקן הוא חלק מצלם אלקים, ונטילת הזקן, אפילו לדעת אלו המתירים אם זהו באופנים מסויימים, הרי עכ"פ אין עליו צלם אלקים. (ח"ז ב'קט)

מראה החיצוניות, הרי **לדברי הכל** אין זה ענין תוכני מצד עצמו, ואין לו כל חשיבות כלל וכלל מצד עצמו, והוא רק ענין הסכמי בלבד. ובמילא כל "החשיבות" הוא למצוא חן בעיני הרואים להסיר השאלה מה יאמרו הבריות, ולא אלו הבריות שיש להם הכרה בתוכן פנימי של החיים, ובמילא כשרואים איש או אשה העומדים חזק על דיעותיהם ושטים נגד הזרם מעורר זה אצלם רגש של כבוד, אלא דוקא אלו הבריות שאין מענינם להסתכל במה שיש בקנקן, ובלבד שימשך כאו"א אחרי **ההמון**. (ח"ט ב'תתצג)

אודות מצב בריאותו, והמחוש שהי' לו בעבר, והוראת הרופא אשר עליו להיות שליט ברוחו, ולשחרר עצמו מדאגות ומתיחת הרוח ... ידועה העצה היעוצה להעדר הדאגות, הוא מדת הבטחון. והאריכות בהאופן איך להסביר לעצמו ענין הבטחון, מבואר בכ"מ, ומהם בס' חובת הלבבות שער הבטחון.

ובאמת הרי זהו תוצאה ישרה **מיסודי** אמונת בני ישראל, אשר כולם הם מאמינים בני מאמינים. והאמונה היא שהשי"ת משגיח על כאו"א בהשגחה פרטית ואשר השי"ת הוא עצם הטוב, ובלשון רז"ל כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, וא"כ מה מקום נשאר לדאגה? אין זה כי אם כששוכחים על **עיקרי** האמונה. (חיי"ז ו'רמז)

ילמוד ג' או ד' פעמים שער הבטחון ב"חובת הלבבות". כמובן, שאין כוונתי שילמוד זה בפעם אחת, אלא במשך איזה שבועות. (חכ"א ד'תתפז)

כדאי הי' לפרסם בין אנ"ש מאמר הזה"ק ע"ד היזק המ"ש, והוא כפ' תצוה רפ"ד ע"ב: ת"ח עלמא תתאה וכו', עיי"ש, דנוסף על הבלבול עי"ז בעבודה בת"ת בבריאות גופא וכו' הנה זה מקלקל ח"ו בענין זה גופא שהוא במ"ש אודותיו. (ח"ד תתסד)

דואגת וכו' ושואלת עצה בזה ... התבוננות בדברי נעים זמירות ישראל, בשם כל אחד מבני ישראל, ה' רועי לא אחסר, ה' לי לא אירא. ותלמוד איזה פעמים מזמור האמור (סימן כ"ג בתהלים) עד שתדע תוכנו היטיב ומזמן לזמן תתבונן בזה. והרי הצורך המוזכר במזמור זה, כולל גם היצר הרע ועניניו, שהם צוררים הפנימים של איש ואשה הישראלים. (חכ"ב ר'צד)

במה דברים אמורים, בענינים שבידי שמים, וע"פ מרז"ל הכל בידי שמים חוץ מיר"ש, ולכן בעניני תורה ומצות על האדם לדאוג איך לשפר דרכיו ... (חיי"ז ו'רמז).

יתקע מחשבתו בזה בחזק, כי השי"ת הוא המנהיג עולמו, וכל אחד ואחד מאתנו בפרט. במילא, יסיר זה דאגה מלבו, כי הלא ברור הוא כי השי"ת יכלכל דברו על הצד היותר טוב. ולא עלינו מוטל הדבר, ומהשייך לנו הוא רק ענינים בתומ"צ שניתנו לנו בבחירה חפשית ... ענינים אלה פשוטים וידועים לכל, אלא שאם נשארים הם בדרך מקיף, ובהנוגע לפועל מתנהגים כאילו הענינים תלויים בנו בעצמנו, הרי מכבידים עי"ז ... החיים הגשמיים. משא"כ כאשר חדורים עם הרעיון של "ה' רועי", אז אפילו הגוף ונפש הבהמית מרגישים את ה"לא אחסר". (ח"ד תתקכט)

לימוד דבר חכמה בכלל, ובפרט לימוד תורתנו הקדושה ... בכחה ומועילה לבטל דאגות, ולהביא הצלחה, ולא רק בהבנת והשגת הלימוד, כי אם גם בכל צרכי האדם, ובפרט בענינים העיקרים. וילמוד במנוחת הנפש גמורה ובהתמדה ושקידה ... (חיי"ח ו'תתסז)

ברובא דרובא, חסרה הידיעה דהלכות הצריכות בחיים היום יומים. והיינו כפשוטו, בהלכות ברכות הנהנין, הפסק בתפלה, מוקצה בשבת כו' וכו' ... והרי ידוע פסק המשנה, שלא המדרש עיקר אלא המעשה, ובפרט מעשה בענינים הבאים לאדם מדי יום ביומו, ואשר ברובא, המציאות דהלכות הנ"ל אין פנאי לעיין בספר אלא צריך להחליט על אתר ...

ידוע ומפורסם שזה הי' מתקנת משה רבנו הראשונות, ללמוד הלכות חג בחג ולפני החג שהוא מפני טעמים הנ"ל. (ח"י ג'צא)

כבר ידוע דעתי, ע"פ המובא בדא"ח, בגודל ענין העשי' בפועל, שיש להשתדל בכל האפשרויות לדעת דינים המצוים, ולכן על הלומד ברכים, להקדיש עכ"פ איזה רגעים ללימוד דינים אלו, אשר רובם ככולם הם בשו"ע אורח חיים.

וע"ד הצחות י"ל גם בזה דרשת רז"ל על הפסוק "אורח חיים פן תפלו וגו'" אל תהי יושב ושוקל מצותי של תורה כו'. ודלא כדעת העולם, אשר לימוד בשו"ע או"ח הוא שייך רק לאנשים פחותים במדרגה וכו'. (ח"ז ב'לא)

הצעתי ... להנהיג בכל מקום לימוד ברכים שיעור עכ"פ של איזה רגעים דהלכות המצויות הנוגעים למעשה בחיים היום יומים, ויש לקחת זה אם מס' דרך החיים לבעל המחבר ספר חוות דעת או מקיצור שו"ע וכיו"ב. (ח"ז ב'מא)

הצעתי שיהי' לימוד הגמרא באותן המסכתות שנוגע בפועל, ומה טוב בחיי היום יומים ... יש לתומכה גם בטעמים פדגוגים ... שמש' דסדר מועד וכיו"ב הם בהלכות הצריכות וכו'.

ועיין ג"כ הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן בהנוגע לסדר לימוד, למי שאין זמן רב לרשותו, וכן בההקדמה מבני רבנו הזקן להשו"ע של סדר לימוד וכמה הוראות מגדולי ישראל בכגון זה בכל האמור. וכדאי שיתיעץ עם זקני אנ"ש בהנ"ל לאחר שישבירם שאין המדובר בהנוגע לשישיה ששעות הלימוד רבות הן וכו'. (ח"ח ז'ד)

בהנוגע להנוער דארצות הברית, הנה בכל הגילים ובכל הכתות, צריך ללמד הלכות הצריכות למעשה בחיי היום יומים.

ולא עוד, אלא שהלואי הי' קובעים לימוד זה גם המבוגרים והגדולים כי העם הארצות בדור הכי צעיר, בעניני ברכות הנהנין, תפלה שמירת שבת וכו' וחסרון הידיעה בהם, הכי מבהילים ... ורואים במוחש הענינים הנגזרים על ידי זה הבלתי רצוים לגמרי.

פשוט, שמוכרח הלימוד, ושמוכרח לעורר ולזרז התלמידים שגם בשעות העומדות לרשותם, יחזרו על דינים אלו ויוסיפו ללמוד בהם, ובפרט שהרי הקיצור שלחן ערוך מועתק גם לשפת המדינה, שפה האנגלית. (ח"ז ו'שסא)

נפילת רוחו על אשר לפי דעתו אינו רואה פרי בעמלו ... שהנוער שהשקיעו בו כל כך עמל, ובכל זה נסחף בזרם החילוני. הנה, חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, אף שלא תמיד מצליחה באותה המדה שאלי' שואפים ומקוים.

לפעמים תכופות ביותר, התוצאות נראות רק לאחר זמן מכמה וכמה סיבות. ולפעמים רבות, מתאחר עד שמסתדר המחונך והמושפע בחיי משפחה, שאז אינו בעל שינוים כל כך, מביא בחשבון את כל העבר עליו ומצבו בהווה, ואז גם התקופה שקבל השפעה מאיש פלוני במקום פלוני, נכנסת בחשבון זה, ויכולה להכריע את כף המאזנים לצד הטוב.

מסופר על רבנו עקיבא ... אשר ארבעים שנה הי' מלמד משפיע ומחנך ונשיא, והי' לו ארבעה ועשרים אלף תלמידים, תלמידים בערכו, זאת אומרת שלפי מצב ידיעותיהם ואופיים, רב ומשפיע שלהם צריך הי' להיות בממדי איש כרבי עקיבא, ומפני סיבה הנה מתו כולם ר"ל ועלולה היתה התורה שתשתכח מישראל. והעמיד רבי עקיבא חמשה תלמידים, והם החזירו את כל התורה שבעל פה והפיצוה בישראל בזמנם ובדורם, ונמסרה דור אחר דור עד שבאה אלינו ולבנינו ולבני בנינו עד עולם. סיפור הנ"ל, הוא מופת חי אשר על האדם לנצל כשרונותיו בכל האפשרי, ואיזה תופעה שלא תפגע בו בעבודתו זו, איננו רשאי שתפעול עליו איזה נמיכת רוח.

ואפילו ... שבמספר גדול לא הצליח ... הרי שבכמות קטנה יצליח הצלחה מופלגה, שתמלא את כל החסרון, ותשביע רצונו בעד כל העמל אשר עמל, וכלשון הכתוב, המובא על ידי חכמינו ז"ל בסיפור הנ"ל, בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידיך, כי אינך יודע איזה מהם יוכשר. (ח"י"ב ג'תתט)

דרך הפשרה, אינה מצליחה בכלל, וביחוד בין הנוער, כי טענתם פשוטה, שאם אפשר לעשות פשרה לשליש ולרביע, אפשר ג"כ להגדילה ולעשות פשרה למחצה וליותר. ועוד זאת, אשר אם הדבר סובל פשרות, הרי זה עצמו ראי' שאינו האמת, כי דרכי השקר מרובות הן, אבל דרך האמת היא אחת.

ואף שרואים, שאי אפשר להפוך את התלמיד או תלמידה בבת אחת ולעשותו אדם השלם, ושינוי אפשרי הוא רק לאט לאט ומן הקל אל הכבד, הנה בשעת התעמולה עצמה מוכרחת ההסברה, שהדברים אשר אותם דורשים מאתו, אין הכל הם, ואינם ממצים את השלימות, כי כל אחד ואחת מחויב בכל התרי"ג מצות, ורק שבהתחשב עם מצבו, מתחילים אותו בענין פלוני ופלוני, כיון שאינו מוכשר לעת עתה לקבל הכל ביחד.

רואים במוחש ... דוקא האמת הגלוי ובלי פשרות מתקבל אצלם, אף שבחיייהם המעשים עדיין לא הגיעו למדריגה לעמוד בכל הנסיונות. (ח"י"ב ג'תתט)

סוף סוף דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ... בכל עניני האדם זקוקים לעזר מן השמים ... ולהוספה בעזר מן השמים צריך להשתדל ע"י שלימות עצמו ובעניני עצמו, והענין כפשוטו בחיים היום יומים, מתאים לתורתנו תורת חיים ומצותי', ואין זה סתירה לעבודה עם הזולת, ואדרבה אחת מסייעת לחברתה. (ח"י"ב ג'תתט)

הכוונה בהתוועדות בכדי להתעורר לתורה ומצות מתוך חיות ושמחה ומרירות יחדיו. אלא, שרואים במוחש האמור בדרז"ל גדולה לגימה שמקרכת (אף שנזקקים לזהירות בזה, כמוכן). והוא מוכן ג"כ, ומה במדת פורעניות גזרו רז"ל על יינם משום שסוף סוף יקבל אמונתו (שבת יז, ב), עאכ"כ במדה טוב, שעובדים על ידי זה יחד לא-ל אחד באהבה ובריאה ובידיעת השם, שכל זה בא ע"י לימוד פנימיות התורה דוקא, וכמרומו ברמב"ם הלכות יסודי התורה ריש פרק ב': ואיך יבוא האדם לאהבתו ויראתו, וכו', ובחובת הלבבות שער היחוד, וכלשון רבנו הזקן בקונטרס האחרון בתניא קנו ע"ב: ידיעת המציאות מההשתלשלות היא ג"כ מצות רמה ונשאה, ואדרבה עולה על כולנה, כמ"ש וידעת היום כו' דע את אלקי אביך כו' **ומביאה ללב שלם** כו' שהוא העיקר. (חי"א ג'תשפב)

אף שלכאורה הוא גשמיות, דההתוועדות רואים בפועל ובמוחש שפועל ונוגע גם להרוחניות, והרי אמרו רז"ל גדולה לגימה שמקרכת אין יוצא מידי פשוטו, ואף שהרחיקו ביותר רבותינו נשיאנו ענין לגימה יתירה הנקרא בלשון העולם שכרות והוללות, אבל לגימה בדרך התורה ובדרכי נועם החסידות אדרבה ואדרבה. (חי"ד ה'עו)

במה שכתב אם נכונה התוועדות מבלי שישמע דברי תורה. — הפלא וגם הספק בכגון דא, שהוא דבר משנה מפורש (אבות פ"ג) וביחוד ע"פ המבואר בחסידות בכ"מ ענין דאכל בי עשרה שכינתא שריא. ואף שהשראת השכינה הוא אף שאינם מדברים בדברי תורה, אבל לאידך גיסא, מוכן עד כמה מוכרח ויקר כל דבר תורה הנשמע בעת כזאת דהשראת השכינה. **ופשוט, אשר במה דברים אמורים**, כשלא יגרמו על ידי זה למחלוקת (או לביטול ההתוועדות). וראה שו"ע אדה"ז חאו"ח סי' נ"ג סוסכ"ג. קו"א דתניא בסופו. (חי"ד ד'תתנו)

אכל בי עשרה שכינתא שריא, אף שאינם מדברים בד"ת (ראה תניא אגרת הקדש סי' כ"ג) שכינתא שריא, פשיטא שהשראה גדולה ביותר כשנדברו יראי ה' איש אל רעהו בדברי תורה ודברי התעוררות ליראת שמים ולאהבת ה', ומינה מתברכין כל המשתתפים בהתוועדות הם ובני ביתם שיחיו בהמצטרך להם.

ובפרט שהמתועדים בשמחה הם, וידוע מאמר הזהר, אשר כשהאדם למטה קיימא בנהירו דאנפין מתתא, כדין הכי נהרין לי' מעילא וכו' חדוה דבר נש משיך לגבי חדוה אחרא עילאה (זהר תצוה קפד, ב). (חי"ד ה'קלה)

מצד שני ענינים נשתנה המצב מאז, שהי' מנהג רווח ענין שתיית משקה בשופי, (א) כי ניתנו כבר הכחות לאנ"ש, ע"י רוב המאמרים הקלים והשיחות בענינים של הסברה והבנה לפעול על השומעים מבלי שיהיו זקוקים למשקה בשופי, ודי ומספיק גם המעט שבוה. (ב) כיון שבזמן האחרון ביחוד נדרש ... הענין דהפצת המעיינות חוצה, הנה עלול ענין השופי דמשקה לבלבל לזה ביותר, מה שלא הי' נוגע כ"כ כשהפצתה היתה מצוי' בה' אמות של החסידים ואנ"ש בלבד. (ח"ז א'תתקכז)

רואים במוחש, שברוב הפעמים לא ימלט שהויכוח יעורר מדת הנצחנות, המעבירה את האדם, אפילו על דעת עצמו, ואפילו על דעת קונו ח"ו ... ובאם אפילו מוכרח הויכוח, הרי צריך ואפשר לצמצמו ועד למינימום. (ח"כ ז'תקפז)

יש כמה ענינים, שכל מציאותם באה רק מזה שיוצאים במלחמה עליהם, שאלולא מלחמה זו היו נשכחים ובטלים מאליהם, כיון שאין להם תוכן ומציאות מצד עצמם. וכנראה שהוא הדין עם שיטת הריקנסטרוקשיניסטים, שלמרות שיש להם הרבה כסף, עיקר מציאותם מזה שיוצאים במלחמת תנופה נגדם.

ענין מקביל להנ"ל, בחלוקים שבין תורת החסידות ותורת המוסר, שתורת החסידות מדגישה הענין של עשה טוב, שהעבודה המתמידה בקו של סור מרע, במדה ידועה נותנת אחיזה לרע.

ואף על פי, שעד שיקויים היעוד ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ הרי מוכרח גם עסק בקו דסור מרע, אבל כל כמה שאפשר להמנע מלעשות עסק זה המטרה והתוכן של רוב ימיו, ותחת זה להתעסק בקו דעשה טוב, הרי זה משובח.

... אחת המעלות הטובות דאמריקה לגבי אירופה מאז, היא שהמצב כאן הוא לא מציאות הרע שמוכרח להלחם בו, אלא בעיקר עם-הארצות (שהוא רק ענין של העדר ושלילה) שהביא לידי חלל רוחני והעדר תוכן.

ולכן הקו דעשה טוב עוד יותר מחוייב כאן. וכל הויכוחים הם בדרגה שני', ואפשר שלישית, ועוד למטה. ובעיקר, צריך להפיץ דיעות ישרות מבוססות על התורה ועל המסורה. ובימינו אלה בפרט, בכדי שהתעמולה הזאת תתקבל על דעת חוגים רחבים, וביחוד בין הנוער, מוכרח שתהי' חדרורה אור וחיות ותנועה של שמחה, שגם אלה מתכונות ויסודות שיטת החסידות. (חט"ו ה'שסב)

איך להתנהג עם כאלו המחרפים וכו' עניני יהדות. מהנכון שלא להכנס בשקלא-וטריא ופלפול ... רוב הנוהגים כנ"ל הוא מפני המדות שבלב ולא מפני השכל שבמוח. וברובא דרובא, הרי זה תוצאה מאכזבה, ואי שביעת רצון מסדר חייהם. ולכן, לאחר שיסיימו דבריהם, יש לומר להם בניחותא, שאפילו על ספק וספק ספיקא, גם כן כדאי שיתנהגו באורח חיים המסורתי, שהרי פשיטא שאין זה נגד מצפונם של זה האומר בפיו שאינו מאמין שבכל זאת יניח תפילין, יאכל כשר וכו'. ועל טענת היצר הרע שהנהגה כזו צביעות היא, המענה בשבילם היא, שאין הם מרמים את סביבתם לאיזה פניה גשמית, כיון שלצערנו קיום המצוות לא תמיד מביא לכבוד נוסף מהסביבה.

ואפילו לדעתו, כדאי לעשות משום ספק ... ואין בזה באמת משום צביעות כלל, כיון שבעצם, איש הישראלי רוצה לקיים כל המצוות, ורק שיצרו אנסו (רמב"ם ה' גירושין סוף פ"ב), וכשמקיים בפועל הרי הוא עושה ענין שמשתוקק אליו בכל נקודת נפשו - פנימיות הלב. (חט"ו ה'תשעג)

אודות הזכרון שלו, הנה בענינים כמו אלו אין כדאי להתעקש, היינו להעמיס על הזכרון, אלא אדרבה להקל מעליו, ועוד זאת ללמוד במקום שלבו חפץ, שאז גם כח התענוג מסייע לכח הזכרון. (ח"ח ב'תקנב)

ידוע ההנהגה בזה, ללמוד במקום שלבו חפץ, וכשמרגיש שמתייגע ונחלש כח עיונו, להחליף הלימוד ללימוד סוגיא אחרת או ענין אחר. ומהסגולות בזה ללמוד משניות בעל פה, וכן"ל מבלי לייגע, וכמ"ש וקובץ על יד ירבה, ומהנכון לדעת המאמר והדרת פני זקן בלקו"ת סוף פ' קדושים ג"כ בעל פה. (חי"א ג'תקעט)

כשירגיש שעיף ויגע הוא, אזי להחליף הלימוד לסוג אחר, היינו לגירסא מחסידות לנגלה וכיו"ב ... ובודאי ע"י כל הנ"ל יתחזק כח הזכרון. (ח"ט ב'תתפד)

שלא ללמוד משך שעות בענין אחד או בסגנון אחד, כי אם לאחרי לימוד כשעה או כחצי שעה להחליף הלימוד בענין שני, או בלימוד בסגנון אחר, וכהחילוק דבקיאות והעמקה. ועוד מהעצות לרשום תוכן הענינים שלומדים, או ראשי פרקים מהם. (חי"ח ו'תרכא)

אודות ענין השכחה, ידועה העצה בזה מתאים להוראת חכמנו ז"ל, חיים הם למוצאיהם בפה, ללמוד בדבור, ומה טוב בחברותא באופן של שקו"ט עם החבר, שכל זה מועיל לזכרון. ועוד שיהי' בקי בעל פה המאמר ד"ה והדרת פני זקן, דסוף פרשת קדושים בלקוטי תורה. (חכ"ב ח'שסט)

ידוע מאמר רז"ל על הפסוק ערוכה בכל ושמורה (ערובין נד,א). זאת אומרת, שהלימוד צריך להיות בחיות. ופשיטא שלא להתפעל מפיתוי היצר המחפש תחבולות וערמומית איך למנוע את האדם מעבודתו לקונו. ואחת הדרכים שלו היא, להטיל עצבות על האדם ולפתותו שאינו מצליח בתורה ומצות. אבל, כשירעים וירעיש עליו ולא ישמע לדבריו כלל וכלל, מתבטלים הפיתוים ההעלמות וההסתרים וכמבואר בכל זה בספר תניא קדישא עיי"ש ובפרט בפרק כ"ט. (חי"ד ה'ע)

יש לבדוק את התפילין שלו, וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש איזה פרוטה לצדקה, וישתדל ללמוד בעל פה איזה פרקים משניות, ולכל הפחות פרק אחד מספר תניא קדישא. ותקוטי חזקה, שבעשותו כל האמור יוטב כח הזכרון שלו. (חי"ג ד'תלט)

אודות כח הזכרון, מובן שלכל לראש יש לחזור על לימודו כמה וכמה פעמים, ומבפנים גם כן. ולהתנהג בצניעות. ולהוסיף בסייעתא דשמיא בהאמור, הנה בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה. וישמור על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ... (חט"ז ו'מו)

שלא כדעת הטועים, אשר חוששים שחינוך שלם יש בו כדי להפחיד את הנוער בבחינת תפסת מרובה. ונהפוך הוא, אשר כל פשרה בעיקרי שיטה ועניני, מעוררה אי-אמון בלב המחונך (חי"ג ד'תרד).

פשרה, שענינה וויתור ונטי' מן הדרך, הנה אפילו סטי' קלה מדרך האמת לאמתו בחינוך הנוער, למה הדבר דומה, לשריטה בגרעין הנזרע, שאפילו שריטה קטנה בו, סופה לגרום לאחר זמן מום גדול באילן הגדל ממנו, מום אשר קשה לשער מראש. (חי"ג ד'תרד).

חינוך בלי פשרות ... אינו רק ענין של הוספת מספר שעות ... בתכנית החינוך ובחיי המחונך, (שזה נותן מקום לחשבון ולהגבלה, כמה יגיעה כדאי להשקיע בזה), אלא, החינוך בלי פשרות הוא בעיקרו העמדת המחונך על האמת, אשר החושך הוא חושך, והאור – אור, אשר התורה אחת היא ותמימה מעת נתינתה ועד עתה לנצח (חי"ג ד'תרד).

נכון במאד מאד מה שנערכה התחרות (קאנטעסט) וחילוק הפרסים, וכבר ידוע פסק תורתנו תורת חיים, קנאת סופרים תרבה חכמה. ויעוין ג"כ פירוש המשניות להרמב"ם (ר"פ חלק) בהענין דחנוך לנער שע"פ דרכו דוקא, ומעין זה הובא לפס"ד בספרו הלכות תשובה פרק יו"ד. (חי"ח ו'תשכו)

בעוד מועד צריך להכין "צדה לדרך" בשביל התלמידים לימי החופש ... במשך ימי החופש החפשים מלימודי חול יש מקום לפעול, לפ"ע, יותר בעניני קדש. והרי רואים במוחש שדברים וענינים הנאמרים כאילו דרך אגב, היינו לא בתור שיעור אלא במשך שיחה וטיוול, נקלטים ומתקבלים בטוב ובנקל יותר ... (י' תמוז תשט"ו)

כותב אודות חינוך בנו ... שי', וכיון שהחלטה בזה תלוי' בכמה פרטים וביחוד בתכונת הנפש של הנ"ל, מהנכון להתייעץ בהאמור עם אלו המכירים בנו שיחי' ופרטים אלו. והרי לפעמים הכי קרובות, בכגון דא דוקא ההורים שיחיו אינם נאמנים כל כך בהערכת ילידיהם שיחיו. והחשש, לא רק שיכולים לנטות לימין יותר, אלא שלפעמים מפני הקורבה גם – להיפך, וע"ד אין אדם משים עצמו צדיק ולא וכו' (ח"כ ד'תרצט)

כותב אודות בנו שליט"א, שלא תמיד שומע לדבריו, הנה בכגון דא, לפעמים רבות מועילים דברי ידידים, יותר מאשר דברי ידידים וקרובים גם יחד. (חי"ג ד'שמה)

נהניתי ממ"ש אודות פתיחת הגן ילדים, שגודל הענין בזה אין לשער ... ובפרט שבימינו אלה, הנה גם ליסוד האותיות והנקודות, והתנהגות ביראת שמים, על מוסד חינוך לעשותם, כי לא תמיד יש לסמוך על ההורים, שהתעסקו בהנ"ל בזמן הש"ס ואפילו בזמן השו"ע ונ"כ. (ח"י גרד)

מופרך הדבר לגמרי, מה שאינו טובל אלא בערב יום הכפורים, כי הרי זה נוגע לא רק ללימוד החסידות, אלא לטהרת הגוף והוספה בכלל בחיזוק האמונה, (עיין ברמב"ם סוף הל' מקואות) השראת אלקות וכו'. (ח"ט ב'תתעח)

שייכות טבילה במקוה (לפני) להתפלה, יעוין בסידור (דרוש כוונת המקוה). ויש להסבירה גם ע"פ נגלה, ע"פ דברי הרשב"א – הובא במגן אברהם ריש סי' ד' – אשר האדם בקומו בבקר הוא ככהן המתכוון לעבודה, והרי אין נכנסים לעבודה אלא בטבילה תחלה. וגם זה דבר משנה הוא (יומא ל,א).

אף שלא קבעו זה חובה, כמו שלא קבעו גדולה מזו – טבילת עזרא – מפני שאין כח בצבור לעמוד בה. וכלשון הרמב"ם פרק ד' מהלכות תפילה, ועיין ג"כ לקו"ת לרבנו הזקן פ' תבא סוף ע"א בדף מג. (ח"א ג'תשפב)

רמב"ם בסוף הל' מקואות ... מרמז לטבילה בדיעות הישרות, ולמדנו מזה, שכמו שאיזהי היא טבילה כשרה אם המים צפים ממעל לראשו, הרי ג"כ מתי מטהרים הדיעות הישרות אם צפים הם למעלה מראשו, היינו למעלה מכח שכלו וידיעתו. זאת אומרת, שמבטל הוא את שכלו וידיעתו במי דיעות הישרות. (ח"ה א'שב)

רמב"ם סוף הל' מקואות ... רמז יש בדבר כו' המכוון לבו לטהר נפשו כו' והביא נפשו במי הדעת הטהור כו', כי כמו שענין הטבילה בגשמיות צריך שיטבול ראשו וכל גופו במים, היינו שכל גופו אפילו הטפל לגופו, יכוסו במים פשוטים, הנה גם ברוחניות כן הוא, אשר המטהר מטומאה שנגרמה ע"י חטא עה"ד, הוא כשמבטלים את כל עצמותו, מתחיל מהשכל שבראש, ומסיים בהכח היותר פשוט שבנפש, הוא כח ההליכה שברגל, במים פשוטים, היינו עניות (יעוין תענית ז,א). ועניות פשוטה בלי התחכמות, זהו מטהר מטומאת הדיעות, שע"י בא לירא את ה', כי ענוה מביאה לידי יראה (סוף סוטה), שלכן אמרו חכמי האמת אשר טבילה הוא אותיות הביטל. (ח"ח ב'רחצ)

גודל ענין הטבילה וטהרת הגוף, כלי של קדש וקנינו של הקב"ה ... ולא רק הטבילה מטומאה כפשוטה לטהרה, כי אם גם טבילה מטהרה לטהרה, אשר כמה דרגות יש בזה ועליות, ובדוגמת חמש המעלות שמנו חכמים שהטובל לחולין טמא למעשר וכו'.

... שאין דומה זמן טבילת טהרה, ימי החול בכלל, ימי הקריאה בשני וחמישי, ימי תענית, ערבי שבתות ומועדים וערב ר"ה ויהכ"פ, שבתות ומועדים. (ח"כ ז'תקנ)

במקום טבילת תוספת טהרה ... ילמוד איזה משניות בסדר טהרות, ומה טוב במס' מקואות – שבמקום אונס וכיו"ב מחליף זה את הענין דמקוה תוספת טהרה (ולא טבילה שמטומאה לטהרה) ... (ח"ט ב'תתעח)

רגש של יאוש מושללת ומופרכת לגמרי ... העצה לזה, בנתינת צדקה להזולת, פירוש לקרוב יותר לתורה ומצותי ולפנימיות התורה, ואז מקרבים מלמעלה גם אותו. (ח"ב ג'תתקכד)

ידועה הצחות החסידותית, יאוש – שלא מדעת. ועוד ועיקר, תורת רבותינו נשיאינו ע"ד המוסר השכל לכל המצות, מפסח שני, עיין היום יום בתאריך י"ד אייר "עס איז ניטא קיין פארפאלען". (ח"כ ד'תשמז)

היאוש הוא אחד התחבולות והדרכים של היצר הרע, להפיל את האדם ברשתו, ע"י ההסברה שכיון שלא יהי' בידו לנצח היצה"ר, ח"ו, הרי אין תכלית ותועלת במלחמתו נגדו, ומובן שרעיון זה הוא אפיקורסות ר"ל היפך האמונה, אשר השי"ת הוא בורא כל העולם והאדם בכללו, ולית אתר פנוי מני', ואמר לו בתורתו הק', בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין.

אלא, שכל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, וכבר ידוע פסק דז"ל אשר ח"ו לא זכה, הרי ר"ל יכולה להעשות לו סם מיתה (יומא ע"ב ב), לכן מוכרחת התפלה לפני אדון כל שהיא בקשת צרכי האדם, והצלת נפשו עאכו"כ.

וכדי שתהי' התפלה מקובלת, צריכה להיות בטהרה ובפירוש המלות עכ"פ, ומה טוב לעתים קרובות ותכופות בנתינת קודם [התפלה] איזה פרוטות לצדקה, וכדרז"ל עה"פ אני בצדק אחזה פניך, ויתנהג בכל הנ"ל ויאמר לאחר התפלה של שחרית בכל יום השיעור תהלים כפי שנחלק התהלים לימי החדש.

וכשיעשה את כל זה - אף כי כמנהג ישראל צ"ל בלי נדר - אזי לאט לאט תקל עליו המלחמה ומעט מעט יגרש את היצה"ר מגבולו, ומהנכון הי' שילמוד בעל פה מהתחלת פרק מ"א בספר התניא עד התיבות כעומד לפני המלך (שם דף נ"ו ריש עמוד ב), כן הי' מהנכון שיבדוק התפילין שלו. (ח"א ג'תפו)

יאוש הוא מהתחבולות וערמומיות של היצר הרע הרוצה להסיתו ולהדיחו ח"ו מלשמש את קונו. ואם על עצלות וכבדות אומר רבנו הזקן תניא פרק כ"ז שינצחו בקל ויפול כו' על אחת כמה וכמה על ידי יאוש ר"ל. ואף שמובן הדבר שצריך להלחם נגד רגילות רעות ככל האפשרי, הרי לאידך גיסא, היאוש ואביזרייהו אסורים מן התורה. ומובן גם בשכל אנושי שאין סיבה ליאוש, וכמבואר בכמה מקומות ומהם בתניא פרק כ"ז ואילך יעויין שם.

ויסיח דעתו ממחשבות כאלו שאין מוסיפין כלל בעבודה בתורה ומצותי, וילחום מלחמת ד', כמבואר בתניא שם.

וכמו שבכבוש הארץ כפשוטו, נאמר, מעט מעט אגרשנו, כן הוא הדבר גם ברוחניות. והובטחנו אשר סוף כל סוף מנצחים המלחמה ובפרט אלו שזכו לטעום מתורת החסידות הדרכותי ומנהגי'. (ח"ב ג'תתיג)

כותב אודות התפיסה שלו שאינה מהירה כל כך כתפיסת חבריו בישיבה וכו' אשר זה פעל עליו נמיכת רוח ונפילת רוח ומה יהי' התכלית.

והנה ידוע סיפור רז"ל אבות דר"נ פ"ו אודות רבי עקיבא שהתחיל ללמוד תורה בהיותו בן ארבעים שנה, ונקודת המפנה הי' כשראה שטפות מים יורדים על אבן טיף אחר טיף סו"ס נקבו את האבן ... וסופו הי' רבן של ישראל הקים תלמידים לאלפים ורבבות ...

והנה מי הוא זה אשר ערב לבו לדמות עצמו לרבי עקיבא, אבל מאידך גיסא תורתנו שבע"פ ושבתכתב אינם קובץ סיפורים ח"ו, כי אם תורה כמשמעה הוראה בחיים לכל אחד מ ישראל ... ומסיפור הנ"ל מובן שאפילו אם לימוד התורה כדין טפת מים הנופלת על אבן ורואים במוחש שאין רישומה ניכר לעיני בשר כלל וכלל, בכל זה ע"י תוקף הרצון והתמדה ושקידה ואי התרשמות מפיתויי היצר מגיעים לשיא היותר גדול (אדר"ח אד"ר תשי"ז).

לימוד התורה ... במסגרת הישיבה, נוסף על ענין תלמוד תורה בכלל, יש לה תפקיד עיקרי ותועלת הכי גדולה, והיא העמדת הלומד על בסיס חזק למען יוכל עמוד בפני הנסיונות דתקופתנו זו ולא יתרשם מהרוחות הבלתי מצויות המנשבות מכל הצדדים ...

מזה מובן, שלא רק זה שבוחר לדרכו בחיים משרה בקדש, כמו רב ר"י ושו"ב וכיוצא בזה, מוכרח ללמוד איזה שנים בישיבה, אלא כל אחד ואחד מבני הנוער, החפץ באמת לחיות חיים של לומד תורה ומקיים מצוות כרצון בורא העולם, זקוק הוא לחיות שנים אחדות במסגרת האמורה.

ואדרבה, כיון שאינו בוחר במשרה בקדש, יש מקום לומר, שהנסיונות שלו יהיו קשים יותר, ומוכרח הוא יותר עוד, באלו השנים הקובעים את צורתו הרוחנית, להמצא במסגרת ישיבה, מבלי לבלבל את עצמו בלימודים אחרים ... (ט' ניסן תשי"ז)

ומה שכותב, שעלה בדעתו שלמען יוכל ללמוד, הדרך הוא לנסוע לארצות"ב ללמוד בהישיבה כאן, הנה המונע את הלימוד הוא היצר הרע שבאדם, ובמילא איני יודע מה תהי' התועלת בהנסיעה לכאן, אם יקח עמו את היצר הרע. וענינים של פיזור הנפש ישנם בארצות"ב יותר מאשר באה"ק ת"ו, וגם הנסיונות כאן גדולים, לא פחות מאשר שם. (כ"ח טבת תשי"ד)

אם לא הי' מקבל ענין ההשגחה, הרי בודאי שהי' לומד בתור מקבל. הרי, גם לאחר קבלתו המשרה האמורה, צריך לקבוע לימוד בתור מקבל, אף כי הקביעות תהי' בכמות קטנה יותר מפני עסקו בענין ההשגחה. (חי"ד ה'רב)

ידוע דבר משנה שמהארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם הוא דבוק חברים, ולכן נכון לסדר שיהי' לו לימוד בחברותא ... ראה ג"כ אגרת הקדש לרבנו הזקן ... סימן כ"ג. (חי"א ג'תקסג)

אודות מדת הכעס והגאווה, כמו בכל הענינים, דרך התקון הוא צעד אחר צעד, וההתחלה להתעכב שלא להביע הכעס או הגאווה בדבור, שע"ז מתמעטת ההתפשטות שבמדה וכנראה במוחש.

ביחד עם זה, גם להתבונן בעת התעוררות מדה, מ"ש בתניא פרק מ"א בתחלתו, ומהנכון שיהיו שגורים דברים אלו בפיו, ומה טוב שידע אותם גם בע"פ וכמבואר מהתחלת הפרק עד דף נ"ו ע"ב.

ובפרט, שידוע בכתבי האריז"ל אשר ע"י כעס נחלפת הנשמה. וראה בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר ... י"ט כסלו תרצ"ג ביאור מרז"ל כל הכועס כאילו כו'. (חי"ד ה'רלט)

אודות העצבים שלה שנעשית רגישה ביותר וכו' מהנכון הי' שתקרא וגם תלמוד במקומות המתאימים על דבר הענין דהשגחה פרטית ע"פ תורת הבעש"ט והחסידות (אשר נקודות מזה נמצא באגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כ"ה).

ויהי' ענין זה חקוק בזכרונה ע"י שתלמוד אותו כ"פ, שבקל תזכור על הענין וגם בפרטיו, ויפעול זה גם על הנהגה בפועל, שכמובן השגחה פרטית שולל ענין הכעס ואפילו ענין ההתרגזות [מלבד בעניני יראת שמים, כמבואר באגרת הקדש].

ולא נפלאות היא ולא רחוקה היא, כי מובן הענין די צרכו, ולא עוד אלא שבהתבוננות קלה רואים איך שזהו תוצאה ישירה מהאמונה הפשוטה אשר לית אתר פנוי מיני'. (חט"ו ה'תקנט)

התרגזות בעניני עולם, לא רק שאינו מועיל אלא עוד מקלקל, ובפרט בהיחס שבין אחד לחבירו שכשהאחד מתרגז, מתרגז גם השני, ובשעת התגלות מדות הנה מכהה מוחין ושלל, ואח"כ חאפט מען זיך אז מען האט ניט געדארפט זאגען דעם ווארט. ונוסף עכ"ז, העדר השלום איז ניט געזונט גם בעד העסק ולפעמים הן בגשמיות והן ברוחניות.

וכאשר יפעול בעצמו להיות יותר במוחין ומעט במדות, הנה בדרך ממילא יתגלו דרכים איך להעמיד העסק ותהי' גם העבודה בהעסק כדבעי למהוי.

אחת מהטעויות שרואים אצל אברכים, שמחלקים בעולם הגשמי מן הרוחני (שבדקות דדקות הוא ענין היפך האמונה, דאמונת ה' אחד ושמו אחד הן בגשמיות והן ברוחניות). במילא נראה להם שאם העסק אינו כדבעי, צריך לחפש רק לתקן בנוגע להעסק עצמו, ואין חושבים אולי זה מפני שצריך למלאות מה בעניני תורה ומצות, שהם צנוור לפרנסה.

וכאשר יהי' חזק בשמירת שלשת השיעורים השווים לכל נפש ..., בחומש תהלים ותניא ... וגם בקביעות עתים לתורה נוסף על הנ"ל, בנגלה ובחסידות, הנה אז גם גשמיות העסק יהי' הלך וטוב ובשמחה. (ח"ז א'תתק"ו)

לימוד התורה

י"ח סיון

אודות חשבון הנפש, ושבא לסך הכל, אשר אין מרגיש עלי' במעלות העבודה ויראת שמים במדה מספקת מתאים ללימוד התורה.

והנה ידוע מאמר רז"ל (ע"ז יט, א) שבזמן לימוד התורה ישנן שתי תקופות, בתורת ה' יהגה ובתורתו אשר זהו תכלית הלימוד. ולכאורה יקשה המקשן איך אפשר שתורת ה' תעשה לתורתו, והרי אין ערוך כלל וכלל בין נותן התורה ולומד התורה, בין בורא ונברא, ואם אי אפשר להעלות פילא בקופא דמחטא (ואפילו בחלום) אף ששניהם גבולים, עאכ"כ בנוגע להבורא בלי גבול האמיתי ואשר הוא ודעתו וחכמתו ותורתו חד הוא (וכמו שהאר"י הרמב"ם בכל זה ונתבאר בתניא וביחוד בשער היחוד והאמונה (בתניא שם)), אלא שהוא בחסדו של הקב"ה שהוא כל יכול, והממנו יפלא כל דבר.

ומזה יובן ג"כ, שבכדי שתורת ה' תעשה לתורתו, מוכרח שיהי' עובד ה' ואין מספיק הלימוד בשכל לחוד כלל וכלל, וכלשון המכילתא (יתרו) קבלו מלכותי ואח"כ תקבלו גזירותי, ובברכות (רפ"ב) אשר בכל יום צריך לקבל תחלה עול מלכות שמים ואח"כ עול תורה ומצות.

ומכ"ז מובן שבאם אין ההכנה באופן האמור ... הקדמת נעשה לנשמע ... ואם אין הלימוד בדרך זה, הנה אין לה שייכות אמיתית עם האדם הלומד ובמילא אין ניכרת פעולתה.

המורם מכל הנ"ל שצריך ללמוד תורה בטהרה (ע"י שיהי' זהיר בטבילת עזרא), ובהקדמת יראת שמים וקבלת עול מלכות שמים. וכיון שלאחר כל זה עדיין צריכים לסייעתא דשמיא, הנה צריך להיות ג"כ הענין דיהיב פרוטה לעני, שאז במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה, נותנים לו הצלחה בהלימוד מבלי התחשב אם הוא עני או עשיר. (ח"י"ב ד'רמ)

בעת לימוד ענין שכלי ... נרגש במוח הלומד השכל שבדבר ... ומשתוקק לשכל ... וכהוראת רז"ל לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ... הרי החשק והאהבה לענין שכלי ... מסלק אהבת המקום שהוא מפני "כי הוא חיינו" ... כי אהבת השכל היא אהבה המופנה כלפי עצמו שהוא האוהב שכל ויש לו טעם בזה והנאה, וממילא הרצון וחשק שלו בלימוד או בפלפול וכיו"ב, משא"כ אהבת המקום שבעיקרה צ"ל מצד ההפלאה וריחוק הערך שבינו לבין בוראו... החילוק שבהיצא משתי האהבות ... האחת ... אפשר שכמז"ל לא זכה נעשית לו סם מות, היינו שמביאה לגיאות וכו'. משא"כ אם היא אהבת המקום, שבאה מהתבוננות בגדלות הבורא, וכלשון הרמב"ם הל' יסוה"ת ריש פרק ב', שמביאה דוקא לביטול והעדר מציאות עצמו ...

... תניא סוף פמ"א: "קודם שיתחיל ללמוד צריכה הכנה זו לפחות כנודע שעיקר ההכנה לשמה לעכב הוא בתחלת הלימוד בבינונים". שמדייק בתחלת הלימוד, כי בבינונים אי אפשר שילמוד ע"מ להבין ולהשיג ובשעת מעשה יעמוד בביטול ובלי הרגש מציאותו אפילו כח החכמה וההכנה שלו. בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולהחדיר במושפעי לימוד התורה חדרורה אהבת ה'. (ח"י"ג ד'שנד)

לכתבו אודות ב"ס, בו ילמדו לימודי קדש וגם להבדיל לימודי חול. בכלל בכגון דא תלוי בתנאי המקום והאישים ועד לשני הקצוות בזה: בתנאים מסוימים התנגדו רבותנו נשיאינו לזה בכל תוקף. ובתנאים מסוימים אחרים, אף שלא התעסקו ביסוד ב"ס אלו אבל מאחורי הפרגוד סייעו בדבר, ומובן שאופן האחרון הי' נדיר ביותר אבל בכ"ז קרה לפעמים. ועפ"י על כת"ר לדון על אתר בהמצב ולהכריע. (ח"כ ז'תקנא)

שעות לימודי קדש צ"ל יותר משל לימודי חול. (ח"ב ג'תת"ר)

התחלת היום תהי' בתפלה ובלמודי קודש. (ח"ב ד'צו)

התחלת היום ולימודיהם צ"ל דוקא בלימודי קדש. אבל, במקום דאי אפשר כלל, יש להסכים בדוחק, שלאחרי לימוד אחד של לימודי קדש, הרי שאר הלימודי קדש יהיו בשעות מאוחרות, כיון שגם באופן זה מתקיים הצווי שראשית עריסותיכם תתנו לה', (אף שעדיין במקומו עומד הגרעון שדוקא בשעות הבקר שהתלמידות קולטות את הלימוד יותר לומדים אז לא את הלימודי קדש). (ח"ג ד'שצז)

שואל במכתבו אם אפשר לשנות הסדר בחלק מהכתות, שתחלה ילמדו הלימודי חול ואח"כ לימודי הקדש. הנה בודאי ידוע לו עד כמה שזהו נגד כל שיטת ישיבות תו"ת מיסדה ומנהלה, וכל הענין של לימודי חול בהישיבה ... הוא רק מצד ההכרח ואונס, במילא מובן שאין צריכים לעשות כל שינוי לכיוון ההפכי, כיון שגם על המצב דעתה צריכים להיות שרוים בצער.

יתאר בעצמו ... תקותינו שבכל יום ויום יבוא משיח צדקנו ... ואז יצייר לעצמו שאם הי' עושה שינוי הנ"ל, ועוד יתבונן שכעשר שנים עמד בנסיון למרות כל הקישוים, ... והוצאות שבדבר, האט ער דורכגעטראגען שלימודי קדש באו לכל לראש, וברגע האחרונה לפני השיחרור מההעלמות והסתרים נהפכה ח"ו הקערה על פי', וביציאתו עם מושפעי מן הגלות, הרי נרשם המוסד שלו, בין אלו שתחלה לומדים א.ב.ס. ורק אח"כ - להבדיל - אל"ף - אלופו של עולם - יו"ד למעלה, יו"ד - כאו"א מבני ובנות ישראל למטה, וקו המחברם - הוא קו דסדר השתל' הקו דתורה ומצות שע"י ישראל וקוב"ה כולא חד. (ח"ו א'תרלה)

אין מתפקיד חב"ד לייסד בתי ספר ללימודי חול ואפי' לא בדרך טפל. ויוצא מן הכלל בזה (וזהו רק בדרך אונס) הוא ע"ד הנעשה גם בארצות הברית ... לומדים המינימום דלימודי חול שדורש החוק ... כיון שבלתי זה אי אפשר להחדרים והכתות הנמוכות שיתקיימו. (ח"ט ב'תתי)

בטח גם ימי החופש ינצלו להשפעה על הנוער, באופן המתאים לימים ההם, אשר פטורים הם אז מצד הגזירה מלימודי חול, אשר יש מקום להשפעה עמוקה יותר, ובלי מבולבלת מהשפעת נגדית. (חט"ו ה'תקנט)

הצעה היעוצה בכגון דא, היסח הדעת, ומובן שהיסח הדעת אין ענינו ללחום נגד מחשבות אלו, כי עצם המלחמה באיזה ענין, הרי זה היפך מהיסח הדעת בהענין, כי אם שלא להשים לב כלל להמחשבות, וכיון שכח המחשבה משוטט תמיד, הרי היסח הדעת מאיזה מחשבה שתהי' הרי זה על ידי מחשבה בענין אחר שלא מסוג זה כלל, ומה טוב בענין של תורה, שאז מתקיים בזה, שמעט אור דוחה הרבה חשך, ועאכו"כ הרבה אור.

ע"פ המבואר בכ"מ (לקו"ת ויקרא (ל.ד. נב.ד) ועוד) שדברים החקוקים במוח הזכרון הרי הם בתמידות באדם, ולא עוד אלא שמשפיעים על האדם, אף כי בדרך מקיף, מהנכון שידע בעל פה איזה פרקים משניות, ועכ"פ פרק אחד תניא. ומזמן לזמן יחזור עליהם בדבור או במחשבה. (ח"ח ו'תר)

מחשבות זרות בעת התפלה באים בסיבת דברים בטלים ומחשבות בטלות קודם התפלה. וככל אשר יגדיר את עצמו בזה, ימעט המחשבות זרות בעת התפלה. ויתפלל מתוך הסידור. וכן יאמר קודם התפלה ולאחרי' איזה קאפיטלעך תהלים, ויתן פרוטה לצדקה קודם התפלה. (ח"ח ב'רמו)

שמירת קדושת הברית והלשון ממעט המחשבות זרות. כן צריך שיהי' הספר או הסידור פתוח לפניו, שהאותיות מאירות ומגרשים מחשבות שאינם מענינם. וע"פ המבואר בלקו"ת ס"פ קדושים, הנה כשיש אותיות דתורה בכלל, ובפרט אותיות דפנימיות התורה חקוקים במוחו, הרי זה ממעט לאט לאט אותיות המחשבה שמנגדים לזה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל. (ח"ט ב'תתעה)

... חקוק במוח זכרוננו איזה פרקים תניא ואיזה פרקים משניות, שזה מגין אפילו בשעה שאין חוזרים אותם ואפילו במחשבה, וכמובן בלקוטי תורה פ' קדושים. ובמילא, מהנכון שילמוד בע"פ גם את דרוש הנ"ל והדרת פני זקן ...

טוב שבעת התפלה ובעת הלמוד, יהי' הסידור או הספר שלומד, לפניו, באותו מקום שעומד. וכשירגיש שמחשבותיו מתפזרות, הרי יעיין תיכף בהסידור והספר, שאותיות הכתב האלטען איין. (ח"ח ב'תקכה)

סובל מהרהורים רעים ... ללמוד מאמרי חסידות, אשר סוף סוף משמחים את הלב ומרוממים את הנפש, ובמילא מגביהים ומוציאים אותו מתוך הרפש ובוץ, ויוכל להתחיל הלימוד בהקונטרס ומעין מבית ה' יצא. (ח"ח ב'רמו)

כותב אשר קשה לו להתרכז בעת התפלה ... ילמוד בעיון המתאים בספר תניא קדישא פרק כ"ח, בו הוראה ברורה בשאלתו. נוסף על זה, על פי המבואר בספרים אחרים, עליו להשתדל להיות זהיר בטבילת עזרא, ולתת בכל יום חול קודם התפלה בבקר איזה פרוטות לצדקה, וישמור את שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר ... בחומש תהלים ותניא הידועים. (חי"ג ד'תקי)

מטרת כל מחנך, הראשונה והעיקרית, שיהי' המחנך שלו בבחינת חי נושא את עצמו, גם בענין שהוא מחנך אותו ... ישתדל שהמחנכים שלו יתפללו בהתלהבות, וידברו בעניני יהדות בהתלהבות ... שיהיו טופח על מנת להטפח, ולהשפיע על המחנכים-ות שנכנסו להמוסד לאחריהם, והוא יהי' רק בבחינת עומד על גביהם משגיח ומנהל כללי. (חי"ח ו'תרצג)

בודאי מאמין הוא בהשי"ת, ובמילא יודע שהתורה והמצוות הם הצנורות והכלים לקבלת ברכת השי"ת בהמצטרך לאדם, ולב"ב שיחיו. וכשהצליחו בורא עולם, והעמידו על חלק היפה, שגם פרנסתו בגשמיות, תומשך לו ע"י עסק בחינוך על טהרת הקדש, היינו בקירוב לבם של בני ובנות ישראל, צריך הוא להודות על זה בכל יום ויום. (ח"ט ב'תתט)

מביט על כל הענין כאילו עושה בזה טובה... וכאילו זהו ענינם הפרטי או שהתלמידים והתלמידות הם בניהם, ועל אחריותם, ובמילא מהיכי תיתי, אם יספיקו לו המשכורת בעתו ובזמנו (ואינו רוצה לדעת מאין וממה - כי מה זה נ"מ לו), אזי בחסדו הגדול, יענה לבקשתם, וילמוד עם התלמידים.

... ומ"ש אודות חיכוכים בין חברי הנהלה בין אם ישנם בין אם אינם, אין זה נוגע בהנ"ל כלל, כיון שקירוב לב תלמידיו עד עתה לאבינו שבשמים ה"ז זכותו והצלחתו, הן בגשמיות והן ברוחניות, וגם הצלחת ב"ב שיחיו.

ולולא שהי' נצרכים לפרנסה, הרי בכלל אי ברור מי צריך לשלם למי, אם הוא להנהלת ... בעד האפשריות שנותנים לו להשתתף במוסד הנקרא ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, ומכין את הדרך לביאת משיח צדקנו, ע"י הוספת אור בעולם בהבל פיהן של תשב"ר, או .. צריכה לשלם לו.

אלא, שכנראה באם לא הי' נצרך לפרנסה ספק אם הי' עוסק בענין זה, הרי מסבב הסיבות סבב שהוא יתן זמנו ומרצו, והם יהיו הממוצעים בין הקב"ה הזן ומפרנס את הכל ובינו ובין ב"ב. ועדיין אינני יודע אם ימצא ממוצעים יותר טובים יותר יראי שמים ויותר חרדים לדבר ה' כו'.

והנה כבר ידוע פירוש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע על הכתוב ריוח והצלח יעמוד ליהודים ממקום אחר, בין כך ובין כך, אלא שאת ובית אבין תאבדו הזכות דמצוה זו.

וגם בנדון דידן כן הוא, שבטוח הנני בכ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר המוסדות שלו יצליחו, ויתפתחו, והילדים ימשיכו לקבל חנוך חרדי ...

והספק הוא רק אם יהי' הזכות על ידו, או שעדיין לא זכה לזה, וימציא השי"ת במקומו איש הטוב בעיניו, לזכותו בהצלח נפשות בני ישראל, ובהתקשרות באילנא דחיי, לקיים ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום. (ח"ט ב'תתט)

לשאלתו איזוהי הדרך להקל הנסיונות והבלבולים שבדרך החיים ... חיים ע"פ תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי עליהן נאמר וחי בהם.

... מזה גופא צריך להתעורר בתוספת אומץ לחיות חיים על פי הוראת אלקים חיים ... בהתבוננו, אשר בודאי אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו, ואינו מבקש אלא לפי כחן, ובאם נתוסף בנסיון, בודאי ובודאי שמקודם לזה הוסיפו בכחות פנימיים של העומד בנסיון.

אלא, שכמו בנצחון בדברים גשמים, אם האחד הוא בכבודות, מטיל ספק בכחות שלו ובנפילת רוח, עלול שינצחוהו ויפול גם אם הוא גבור יותר מהמנגד שלו, שלכן ... ההכרח לעבוד את האלקים מתוך שמחה וטוב לבב, ובטחון חזק בנצחון הטוב והקדוש. ולא תמיד הוא הזמן לעשיית חשבון קר ויבש [ובפרט חשבון ע"פ הוראת נפש הבהמית]. (חכ"ב ח'תקמט)

כותב אודות החלטתו הטובה בעת קבלתו מכתבי הקודם, ושלאחרי זמן, בכל זה לא יכול לעמוד בנסיון וכו'.

... אל יפול לב האדם עליו באם לא עמד בנסיון ונכשל ח"ו, וכל שכן שלא יבוא לידי יאוש ח"ו במלחמתו עם היצר הרע, כי אדרבה, היאוש ונפילת רוח הם מכלי זינו ותכסיסי מלחמתו של היצר הרע, באמרו ... לשלול המלחמה אתו, כיון שלא תצליח ח"ו וכו'.

ואדרבה, באם נכשל ורואה איך שרע ומר הכשלון, שלא לבד שזהו היפך רצון הבורא נותן התורה ומצוה המצוה, אלא שזהו גם כן מביא חורבן והירוס חייו הגשמיים, חייו בעולם הזה, על ידי זה יתוסף בו כח חדש וחזק במלחמה האמורה וסוף סוף מתקיימת ההבטחה, אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה.

ויתחבר ככל האפשרי אך ורק עם אנשים שומרי תורה ומצוה, ובפרט שכל אחד מישראל נצטוה על זה, וכמאמר חכמנו ז"ל הרבה חברות עושה, וטוב לצדיק וטוב לשכנו, ולהיפך.

כיון שכמה רופאים יודעים תרופות בכדי להתחזק ולהתגבר על הרצון, הנוטה למשקים חריפים כיו"ב ובמשך הזמן לבטלו כלה, ישאל אותם וימלא ההוראות שלהם.

ועוד, וגם זה עיקר, יעשה בקי באיזה פרקים משניות איזה סימני תהלים ומזמן לזמן יחזור עליהם, ובפרט בזמן שנדמה לו שכאילו נתעורר הרצון שלא כציווי האמור. (חכ"ב ח'שכ)

רק החיות האור וההתלהבות שבחסידות נותנים כח די מספיק לעמוד בפני כל הנסיונות הקשים, בהם נתנסה דור יתום זה, מבלי לוותר על כמה ענינים שבתורתנו תורת חיים. (חכ"ב ח'שפד)

מה שכתב בענין התקון על העבר אשר אין לו כח להתענות וכו' הנה יעיין בספר תולדות מהר"ש עמוד ע"ב פתגם כ"ק אדמו"ר מהר"ש, פאסטען הייסט ניט עסען פון נץ החמה ביז צו דער שקיעה, דאס הייסט דארען, תענית איז עבודה, טראכט אלע טאג 15 מינוט אדעתי' דנפשי' וועגען זיך, וסיים כ"ק אדמו"ר נ"ע אשר עי"ז נשתנה החסיד לא רק בכחות הנפש אלא בשינוי ממהות למהות וסיים כ"ק מו"ח אדמו"ר שמסיפור זה יש לכאו"א להוציא, אז יעדערער דארף טראכטען 15 מינוט אלע טאג וועגען זיך. (ח"ו א'תקמא)

מ"ש אם כדאי לסגף א"ע למשל לישן על ספסל רק עם כר תחת הראש, הנה אינו כותב הטעם לסיגופים אלו, ובכלל בדורותינו אלה, הנה כל מי שרוצה לבחור בסיגופים צריך לבחור כאלו שאינם מזיקים ח"ו לבריאות הגוף, וכידוע פסק הרמב"ם בהלכות דיעות רפ"ד אשר היות הגוף בריא מדרכי השם הוא, ובפרט שרואים במוחש אשר חלישות בריאות הגוף, הרי קודם לכל דבר זה מבלבל להעבודה בתורה ובעבודת התפלה.

וענין הסיגופים יש לעשות ע"פ המבואר בספר תולדות מוהר"ש עמוד ע"ב בסופו, אשר מעלה נוספת בזה: א) שאין מזיק לבריאות הגוף ב) שאין מזה הגדלת הישות והתנאות בפני הזולת, כיון שהזולת אינו רואה בזה גדולות ונפלאות, ורק שידע אינש בנפשי' ווי שווער דאס קומט אן, ג) אשר בכמה פרטים הרי זה עוד קשה יותר מסיגופים ותעניות, כיון שזה דבר המותר בתכלית, אינו רואה בזה עבודה ממשית (אז ער טוט אויף גדולות) ד) ע"י עבודה כזו הנה לאט לאט אפשר שיתהפך ממהות למהות ובמילא שטעלט זיך אנטקעגען דער קלוגינקער בכל התוקף, ולפום צערא אגרא. (ח"ו א'תרעג)

כיון שאצל איש הישראלי הגשמיות והרוחניות ביחד ילכו, הנה אפ"ל ע"ד הצחות, נשען על מ"ש רבינו הזקן באגה"ת פ"ג אשר בדורותנו אלה אינם בריאים כמו שהי' בדורות הראשונים, ובמילא ריבוי הצומות מזיק, שאפשר שיבוא עי"ז לחולי או מיחוש ח"ו, הנה ע"ז הוא גם בנוגע לרפואת הנפש, שאם בדורות הראשונים, אפשר הי' להסתפק בהסדר דסיגופים ברוחניות, היינו עניני מוסר, המשפילים את האדם, ומצערים אותו וכו' הנה בדורותינו אלה יוכל לבוא עי"ז לידי חולי או מיחוש ברוחניות, היינו שיפול ברוחו ביותר, או שיעשה למיאוש ח"ו, או שהגוף ונה"ב ויצה"ר ימרדו נגד ההשפלה.

ולכן, מוכרח לאחוז בהדרך שהורה הבעש"ט דעזב תעזוב עמו. הנשמה היא חלק אלקה ממעל ממש, כי הוא וחכ' אחד ובמילא שלוחו של האדם העליון כמותו (עיין לקו"ת ריש פ' ויקרא בזה), וניתנו לאדם כחות נעלים ביותר, לא רק להתגבר על המכשולים, אלא גם להאיר בתוספת אור את נפשו וגופו וחלקו שבעולם ולעשות כלים לאלקות מתוך שמחה, ובמילא חבל על זמנו הכחות שאינו משתמש בהם, שהסיבה לזה הוא שפלות גופו.

ומה נפלא הדיוק שנפסק להלכה, ברמ"א שו"ע או"ח סי' צ"ח סוף סעיף א' וז"ל, ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל יתעלה (ורק אח"כ הוא) ובשפלות האדם, והרי ידוע דגם סדר הדברים שבתורה, תורה היא. (ח"ח ב'תעה)

עשה לך רב

כ"ד סיון

בשאלתו, אם להטבת ההנהגה ולעבודה כדבעי מספיק הלימוד בספרים ושיחות וכו', הנה מובן שלא כן הוא, אלא מוכרח לכאור"א שיהי' מי עומד על גבו. והרי כבר נאמר "עשה לך רב", וכידוע בדיוק לשון עשי', שהוא מלשון מעשין על צדקה לשון כפי', היינו אפילו אם אין התלמיד רוצה בכך.

ובפרט, כשהמדובר בענינים שתורת החסידות מדברת אודותם, שהם ענינים דקים לפי ערך, ובמילא הטעות בזה עלולה יותר, ומזקת יותר.

וידוע גם כן הפירוש בדברי משה, רבן של כל ישראל, כתוב זאת זכרון בספר (ואעפ"כ) ושים באזני יהושע.

מובן גם כן, שאין יוצאים ידי חובתו ב"ועשה לך רב", אלא שצ"ל ג"כ "וקנה לך חבר" היינו מי שיוכל לגלות לו ולפניו נגעי לבבו, וכפתגם כ"ק אדמו"ר האמצעי, שעייז הנה שני נפש האלקית נלחמים על נפש הבהמית אחד. (חיי"א ג'שצד)

... צריך לחפש ולמצוא איש שישמע בקולו ... בדרך קבלת עול, שאם ע"י הסברה בשכל עד שיבינו השומע, הרי אין זה שמיעה בקול אחר, כיון שמחכה עד שיתקבל **אצלו** הדברים ... פסק המשנה "עשה לך רב", שבזה הפירוש, לא כהיש אומרים, שזהו רק בהנוגע ללימוד התורה ולהבנתה (והרי זה נכלל במצות ת"ת, ואין שייך בזה כ"כ הלשון עשה שמדויק בענינים הנעשים בהכרח ובקבלת עול) והכוונה פנימית בזה, באופן הנ"ל דוקא.

וע"פ הידוע בכללי ההוראה, אשר מעשה רב הוא עוד יותר מהלכה פסוקה, הנה רואים במוחש, התוקף בתומ"צ ביראת שמים דכל אלו שמתנהגים בדרך הנ"ל. היינו שלא נשענו על שכלם והבנתם לחוד, וזה הי' פוסק אחרון אצלם, ובאמת גם עליהם נאמר "השוחד יעור עיני חכמים", וק"ו וכו', שהרי אין הפירוש בזה, שמבין בשכלו שהדין עם הצד שכנגד ועושה היפך השכל, אלא, שמפני הטית רצונו מטעה בזה גם את השכל, עד שנדמה לו שכן הדין.

ואם הדברים אמורים אפילו בהנוגע לטובת הנאה קלה, שעייז מעוותים דין אחר, עאכ"כ בהנוגע לגוף ונה"ב (שגם יצה"ר בכלל) שעל כל פשעים תכסה אהבת עצמו. וכנ"ל, מעשה רב שלא עמדו אלו, כשהי' מציאות של נסיון לזמן ממושך. משא"כ אלו שהורגלו בהקדמת נעשה לנשמע, לא רק בשבועות, אלא גם בכל השנה כולה. (חיי"א ג'תרסא)

אפילו אם אין התלמיד צריך לרב לכאורה מצד הלימוד עצמו, או שאינו רוצה בכך, על ידי שיש לו רב, והוא בטל אליו וסר למשמעתו, נמשכת עליו יראת שמים (ש"פ פינחס תשכ"ח. ביאורים לפרקי אבות פ"א מ"ו).

כדאי ונכון ביותר, אשר כל אחד ואחת מישראל, אנשים נשים וטף, יקיימו את הוראת המשנה **"עשה לך רב"**, ומזמן לזמן יבואו אליו כדי לעמוד ל"מבחן" בנוגע למעמדם ומצבם בעבודת ה' ... עצם הידיעה שמזמן לזמן יצטרך לתת דין וחשבון לבשר ודם, תפעל אצלו להיטיב את הנהגתו, ולהוסיף בכל עניני טוב וקדושה. (ש"פ דברים תשמ"ו)

אחד מהטעויות שרואים אצל אברכים, שמחלקים בעולם, הגשמי מן הרוחני, (שבדקות דדקות הוא ענין היפך האמונה, דאמונת ה' אחד ושמו אחד הן בגשמיות והן ברוחניות). במילא, נראה להם שאם העסק אינו כדבעי, צריך לחפש רק לתקן בנוגע להעסק עצמו, ואין חושבים אולי זה מפני שצריך למלאת מה בעניני תורה ומצות, **שהם** צנור לפרנסה. (ח"ז א'תתקו)

על ידי שמראים להקב"ה אשר למרות הצמצום והדוחק, הנה אעפ"כ קובעים עתים לתורה, אזי מקיים הקב"ה מה שנאמר אם בחקותי תלכו, ופי' רש"י שתהיו עמלים בתורה ביגיעה ועמל, ואזי ונתתי גשמיכם בעתם, וידוע הכוונה פנימית בזה, כי גשמיכם, היינו גשמיות שלכם שגם כל הצרכיים הגשמיים יהיו בעתם ובזמנם ולא יהיו בלבולים ויוכל לעבוד את השי"ת מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף. (ח"ד א'נז)

לכתבו שאינו מוצא טעם בעבודתו, הנה כיון שהמשכורת שמקבל נותנת לו האפשרויות לפרנס בני ביתו שי', ובטח גם להפריש לצדקה מזמן לזמן, ובזמנים פנוים גם ללמוד, הרי זהו טעם הכי חזק ונעים שאפשר לאדם למצוא בחייו. (חכ"ב ח'רעט)

ישנם מקשים ... שהשנים בישיבה מאחרות את התחלת ההסתדרות בפרנסה לעצמו, אבל סוף סוף הקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל, ולא על הלחם לבדו יחי' האדם, וצריך הוא בזמן המתאים לבסס את עמדתו הרוחנית השלום הנפשי שלו, ושיהיו מיוסדים ככל הצורך, וכשהיסוד חזק ואיתן אפשר ליהנות מהבנין שעל יסוד זה ולשפרו ולשכללו, משא"כ כאשר היסוד רעוע הוא וכו'.

ויהי רצון, אשר יחליט בטוב לפניו באמת, זאת אומרת להקדיש איזה שנים ללימודי קדש באוירה ובסביבה קדושה, ואז יצליח בעתיד וגם בגשמיות. (חט"ו ה'שנד)

עוד הפעם נמצא הוא במצב רוח של דאגה ... פן יחסר לחמו ח"ו, ומוכן שפליאה גדולה ביותר עליו בזה, כי הרי די ומספיק המובא בתורה בכלל ובתורת החסידות בפרט בהנוגע למדת הבטחון וכו' וכו' (שכמובן אין זה סתירה בהשתדלות בעשיית כלים לפרנסה וכמ"ש "וברכך ה'א בכל אשר תעשה", אבל העשי' צריכה להיות כלשון הכתוב "יגיע כפיך כי תאכל", ולא יגיעת המוח והראש והלב).

ובפרט בדכוותי', שראה נסים בעיני בשר עמו בפרט, הנה לפתע פתאום דואג אם הזמן ומפרנס לכל, שהוא לפי ערך אלף ושמונה מאות מיליון אנשים, יפרנסו גם הוא וב"ב שיחיו בכשרות ובהרחבה. (ח"ב ד'ט*)

המחשבה שיחליף עבודתו בשטח החינוך במשרת הנהלת חשבונות או פקיד וכיו"ב, לא נראית לי, כיון שכפי הנשמע זהו ג"כ ענין של פרנסה גשמית, נוסף על העיקר שזהו פרנסה רוחנית. (ח"ב ד'פו)

התנהגות שלא ע"פ הצניעות, היא לא רק הפך דרכי התורה, אלא גם הפך הדרך הישרה והשכל הישר. גילוי חלק מהגוף שצריך להיות מכוסה, מעורר את היצר הרע ואת הרע שבזולת. עד עכשיו היה הרע שבזולת בהעלם, או לפחות ללא תוקף והתלהבות. ראיית דבר שהוא הפך הצניעות מעוררת ומלהיבה את היצר הרע. הנהוג בחוסר הצניעות, בנוסף לנזק שהוא גורם לעצמו, הוא מזיק גם לשני ולשלישי, לכל אלו שהוא פוגש. זוהי דרך העקלקלה ביותר, ה' ישמרנו. (אל נשי ובנות ישראל ע"פ שיחת תש"ל ח"ב ע' 394, 419)

התחזקות האשה בדרכי הצניעות, היא דרך בטוחה לבריאות, פרנסה והרבה נחת, נחת אמיתי מהילדים ומהנכדים. (ח"ח ב'תמוז)

אחד הדברים, שבזכותם נגאלו אבותינו ממצרים, היה "שלא שינו את לבושם". לא הושפעו מאופנת הלבוש המצרית, ביודעם שהם "עם אחד", אע"פ שהם "מפוזר ומפורד בין העמים", ולכן אסור להם לשנות הלבושים היהודים. ואדרבה, בשינוי הלבוש הרי הוא משפיל את עצמו, שרוצה להתדמות עם המצרי. (לקו"ש ח"ח ע' 224)

"ואולך אתכם קוממיות" (ויקרא כו, יג), פרש"י "בקומה זקופה". וזהו גם כשנמצאים בגלות. אומות העולם רואים את תוקף האמונה של בני ישראל. למרות הקשיים והנסיגות, מתנהגים ע"פ התורה. גם כשהולכים ברחוב. במיוחד אצל נשי ובנות ישראל, שאצלן ניכר וכולט לעין ההבדל בין שאר האומות, בלבוש החיצוני, לבוש יהודי צנוע, כראוי לבת ישראל. מעוררת אצל אומות העולם יחס של כבוד והערצה כלפי בני ישראל, ועד כדי כך, שעוזרים לבני ישראל ... בסבר פנים יפות ... (תורת מנחם תשמ"ה ח"ה ע' 2994).

בקשר להשאלה ששאלוני כמה וכמה בנוגע לאורך השמלות. ידועה דעתי בזה, שמדה השוה לכל נפש בנות ישראל תחיינה, ובכל מקום, היא שתהיינה הברכים מכוסות אפילו בשעת ישיבה.

הכתוב לעיל, הוא דבר השוה **ולכל הפחות**. אבל, מפני שישנם מקומות שהנ"ל אינו מספיק ... הנה בזה על כל רב ומורה הוראה במקום לברר ולהורות בנוגע למעשה בפועל. (חכ"ז י"רג)

לקיים צניעות **כמעשה ובדיבור**, שהם קשורים לצניעות **במחשבה**. (חכ"ו ט'תשסד)

גם בדירת **עראי** חייבים להקפיד על גדרי הצניעות - "שאיך פתחי אוהליהם מכוונים זה כנגד זה". לאפוקי מאותם אנשים הנוהגים להקל בענייני צניעות בקיץ, כשנמצאים בדירת עראי מחוץ לעיר, באמרם "אחטא ואשוב" - כשאשוב העירה (לקו"ש ח"ג ע' 1184).

לכתבו שאין לו זמן פנוי כל כך ללימוד התורה. במצבו, אין נדרש ממנו שילמוד כמה וכמה שעות, כי אם שיתחיל (אבל - תיכף ומיד) משעה קטנה ביום לראשונה, ולאחרי משך זמן לא ארוך יוסיף על שעה קטנה זו עוד רגעים אחדים, ובודאי יוכח אשר יש לו **כמה** זמן פנוי ללימוד התורה, ובסגנון חז"ל "ויוחא לבסומי שביק". ונוהג בכגון זה, שלכל לראש לומדים הלכות הצריכות בחיי היום יומים, לדעת את המעשה אשר עליו לעשות, והדברים אשר אסור לעשות. (חכ"ב ח'רעט)

על פי הסדר דקדושה, אשר לאט לאט אגרשנו, הרי אין כדאי לקבל ע"ע בקביעות זמן כמה שעות בהתחלת השינוי, אלא כי אם רבע וחצי שעה בכל יום. ומה טוב חלק מזה בבקר, וחלק מזה בערב בלילה ... צריך לעמוד על הרבע שעה בתוקף.

וכאשר יפרצו ויסללו את הדרך, הנה תעשה במשך הזמן לדרך סלולה ויוכל להחזיק הקביעות לא רק בהקביעות בנפש אלא גם להוסיף בהקביעות בזמן ... שהקב"ה הוא העומד לימין כאו"א מישראל לעזור לו בעבודתו ... (ח"ט ב'תתקלד)

במ"ש אודות המיחוש, שנופלת תרדמה כו' - אחת העצות לזה הוא, הלימוד במקום שלבו חפץ, ושינוי בהלימוד מזמן לזמן, ז.א. שלא יהי' הלימוד שעות רצופות בענין אחד, או בסגנון אחד, מובן שהנ"ל הוא נוסף על חיזוק בריאות הגוף בכלל, ובפרט שזהו ענין נעלה גם בפ"ע וכלשון הרמב"ם, היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא... (ח"י"ח ו'תקח)

צ"ל לימוד למיגרס ולימוד לעיונא בין בנגלה ובין בדא"ח. לימוד למיגרס בכל יום ויום, ולימוד לעיונא מה טוב בכל יום. ובהנוגע לתלמידי תומכי תמימים, הוא יותר מאשר מה טוב, כי אם גם זה הכרחי.

בכללות הלימוד הורו חז"ל, שהוא במקום שלבו חפץ, אבל טוב, מטעמים מובנים, שיהי' באותה המסכת, מאמרים והמשכים שלומדים בישיבת תומכי תמימים, בכדי שיוכל להתדבר ושיקו"ט בזה עם חבריו.

וגם זה מפורסם, שבהלימוד צריך להיות גם הלכות הצריכות בחיי היום יומים, הלכות שבת ויו"ט וכו'. (ח"י"ח ו'תשכו)

... הגע בעצמך: **אלפים ואלפים שנה** היתה נשמתו, שהיא היא העיקר אצל כל בני, עוסקת בתורה. ואחרי חיינו בעוה"ז הגשמי, תחזור הנשמה להתעסק בתורה ולהתעמק בחכמתה שהיא אין קץ **לנצח נצחים**, אלא שבינתיים במשך איזה **עשירות שנים** זימן לו הק' ב"ה עסק של מסחר. ואיך אפשר להביט על זה שזהו עסקו, וענין התורה ענין נוסף. (מכתב אלול תש"ח)

אף שצריך לעשות כלים בדרך הטבע, היינו לשמור הוראות הרופאים, יש להבדיל בין שני הדברים. שבעניני רפואה, צריך הוא להעסיק רק את כח המעשה שלו. משא"כ כח המחשבה וההרהור, כיון שאינו רופא, ויש לו חלק בלימוד התורה, צריך הוא להשתמש בכחות אלו רק בעניני תורה ומצות.

והשקלא וטריא ופלפול בעניני הרפואה, אין זה שייך אליו, ובמילא חבל על הזמן שנותן על זה. וכיון שבמקצוע חכמת הרפואה מיותר הוא כח שכלו, הרי בטח ניתן לו הכח להשתמש בו במקצוע אחר (שלדעתי הוא עסק התורה וכו') וא"כ חסר הוא שם ... ובהתבוננות אפילו לשעה קלה בכל זה, הנה ישמח לבו שזכהו השי"ת שיוכל לעסוק בתורה ויוסיף אומץ בזה ... ויחרות בלבו צווי הבעש"ט עה"פ עבדו את ה' בשמחה. (ח"ו א' תרכח)

הדאגה והמרה שחורה, אין זה אלא דברים המזיקים להבריאות, הן בריאות הגשמי והן בריאות הרוחני, ומטרידים ומבלבלים אותם מלמלאות תפקידם ושליחותם בעלמא דין. (ח"ו א' תרלג)

חמי כ"ק אדמו"ר, אמר פעם, שהסימן שאדם בריא, הוא שאינו מרגיש את האברים שלו, כאשר הוא מתחיל להרגיש את הראש או את הלב, הרי זה סימן שזה לא בסדר (ובאמת זה מרומז בפסוק מלכים ב' ד, יט: ויאמר אל אביו ראשי ראשי וגו'). ומכך גם לומדים על הפחיתות של מדת הגאון, שהוא חש את מעלותיו, אפילו כאשר הן באמת קיימות, כי זה גופא שמרגיש את המעלות, מהוה הוכחה שהוא לא בסדר, וכאשר לא מרגישים את המעלות הרוחניות, הרי זה על פי רוב, אדם בריא ברוחניות.

וכך גם בנוגע לבריאות גשמית, שאין צורך להתבונן במצב הבריאות, כמובן צריך להיות זהיר ולמלא אחר הוראות הרופאים, אבל לא להתבונן בזה, אלא להיות בטוח, שהשי"ת המנהיג את העולם הגדול, בודאי ינהיג גם את עולמו של האדם לטובה, והוא ב"ה ידאג גם לכל הדרוש לבריאות. ומה שנדרש מהאדם הוא, שיהי' ואתם הדבקים בה' אלקיכם, שאלו הם הענינים של תורה ומצוות. וכשזה מה שנמצא במחשבה, ישנה בריאות, ואין כל דאגות, וזוכים להצלחה גדולה, לא רק בענינים רוחניים, אלא גם בענינים גשמיים כעסק וכד'. (ח"ה א' ששח)

אחת התרופות הכי טובות בעניני בריאות ... הוא היסח הדעת. וכיון שמחשבת האדם משוטטת תמיד, הדרך להיסח הדעת הוא על ידי התבוננות במחשבה אחרת. ועל פי הציווי עבדו את ה' בשמחה, ועבודת השם הרי צריכה להיות תמיד (וכמו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד, וענין זה הוא התחלת ד' חלקי טורים ושולחן ערוך), הרי צריך להתבונן בענין המביא לידי שמחה שזהו גם כן כפשוטו, התחלת התבוננות האדם בכל יום ויום, וכלשון רבנו הזקן בסידורו, שמיד שניעור אומר מודה אני וכו', וכי אפשר לאדם שמחה גדולה, משמחת ההכרה, שהוא נמצא לפני מלך המלכים, שרבה אמונתו וכו'. (ח"י ג' שלו)

גם על פי חכמת הרפואה, ככל שתגדל מדת הבטחון, יגדל המרץ של האדם ומשפיע גם על מצב בריאות גופו, ועל מצב רוחו, שזה מוסיף גם בהצלחתו במעשיו והשתדלותו. (ח"י"ח ו'תשל"ז)

התקוה חזקה, אשר ישתדל לא רק ברפואת הגוף של הפונים אליו, אלא גם ברפואת הנפש. ואדרבה, ובפרט שהרי גם הרופאים דתקופתנו באו לידי הכרה בגודל ההשפעה שיש לבריאות הנפש על בריאות הגוף, גדולה בהרבה מאשר שיערו מאז, כקבעם הסיסמא, נפש בריאה בגוף בריאה.

... זה גם כן מתוכן הפנימי של אמונתנו, אמונת האחדות, אחדות המאחדת את כל הענינים אשר בבריאה, ענינים הגשמיים והרוחניים. (חכ"ב ח'תעב)

כל אחד ואחד מאתנו ... איננו תמיד במצב רוח שוה, שעל כן האדם הוא בבחי' עולה ויורד ... נורמלי הוא, שלא תמיד ענין ההתרכזות במדה שוה אצלה, וכן ענין הבטחון-עצמי וכו'. ובפרט כשלכל הנ"ל מתוספות תחבולות היצר, הרוצה לבלבל את האדם מעבודתו לבוראו, שאחד העיקרים בעבודה זו, מנוחת הנפש ובטחון מוחלט, שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, והכשרונות שבאדם שניתנו לו - בודאי נתנה האפשרות לנצלם גם כן ... מתחבולות היצר לפתות את האדם, אשר הירידה הזמנית והנורמלית לא כן הוא ומגזם אותה ומגדיל אותה בעיניו וכו'. ... עלי' להסיח דעתה לגמרי ממחשבות שהן היפך מדת הבטחון יסוד אמונתנו ותורתנו תורת חיים, ולא להתרשם ממה שלפעמים אינה מוצאת בעצמה הכח להתרכזות כמו שהי' לפני יום ויומיים. ועוד ... לרכוש חברה וידידה אשר תוכל לדבר עמה גלוית לב, וכבר נאמר, דאגה בלב איש ישיחנה, אף שכאמור דאגה זו היא פרי הדמיון אשר מקורו היא פיתוי היצר. (ח"י"ט ז'קלא)

חוסר השלווה הנפשית ... אין הם בנפש האדם פנימה, אלא באים מחוצה לה. שמזה מובן, שביכולת האדם להפטר מהם ... והדרך המתאימה ... הוא ההתבוננות אשר כל אחד ואחד מאתנו חלק הוא מהחברה ומהסביבה שלו, ומוכרח שיהי' לא רק מקבל, אלא גם משפיע. או יותר נכון, שיהי' בעיקר משפיע, ומקבל רק בבחינת טפל.

וכיון שעיקר האדם הוא הנפש והצורה שלו, ולא הגוף והחומר, מובן גם כן שעיקר ההשפעה היא בנוגע לרוחניות הסביבה וצורתה על ידי שמחדירים אותה רוח חיים של תורתנו תורת חיים, שהיא בבת אחת, גם תכלית הרוחניות, גם נותנת חיים לגשם ולחומר ... וכסיפור רז"ל הידוע, אשר דוקא לאלו שיצר הרע יש בהם, למצרים ערות הארץ ידרו, ניתנה תורה, ולא למלאכי השרת (שבת פח, ב).

וכיון שזהו עיקר תפקיד בריאת האדם, מובטח לו שיצליח בזה על ידי השתדלות המתאימה ... וכשתוקע מחשבתי בחוזק במילוי תפקיד זה ... מתגדל פי כמה סיפוק הנפשי שלו בראותו מטרה כה נשגבה בחייו עלי אדמות, ולא עוד אלא שנתוסף תוכן פנימי גם בענינים הפרטים של בני ביתו ואפילו שלו ... לראות שכרו בעמלו. (ח"י"ד ה'קעה)

הציור "בכל דרכך דעהו" הוא על כל כ"ד שעות היום, ובמילא, חלים על כל הכ"ד שעות היום, דברי הרמב"ם סוף הל' לולב, שהענינים צריכים להעשות מתוך שמחה. (חי"ז ו'רלח)

הדרך שהתורה הבעש"ט תלמידיו ותלמידי תלמידיו מאורי חסידות, אשר הדגיש פעם אחר פעם ציווי השי"ת "עבדו את ה' בשמחה" ... באמת פסק הלכה היא ולא רק מדת חסידות ... והוא פסק דין הרמב"ם סוף הלכות לולב, עיי"ש בלשונו עבודה גדולה היא, ובצירוף פסק דין בהלכות דעות סוף פרק ג', נמצא כו' עובד את ה' תמיד וכו' בכל דרכך דעהו, הועתק גם בטור שו"ע או"ח סי' רל"א. (חט"ו ה'תקנא)

עובדים את השם, לא רק בעת התפלה, או בעת לימוד התורה, אלא גם בעניני העולם, ובמילא, דרושה עבודה זו גם בעת האכילה ועם האכילה, בעת הטיול ועם הטיול. (חי"א ג'תנא)

בהתבוננות ... אשר לא כהשקפת עובדי ע"ז אשר רק על השמים כבודו ורם על כל גוים, כ"א משגיח הוא ית' על כל אחד ואחת, ובחיי היום יומים, אפילו בפרטים אלו הנקראים בלשון העולם אפורים וקטנטנים, הרי אין כל יסוד לאיזה דאגה שתהי', ובדוגמת דבר התינוק הנמצא על יד אביו, אף שבהנוגע לתינוק, האב הוא כל יכול רק בדמיונו, ולא כן הוא בהנמשל, אשר האב, הוא אבינו שבשמים, כל יכול בפועל. (חי"א ג'תנא)

אף אם בהתבוננותו במצב עצמו יתמה לשמחה מה זו עושה, כבר מלתו אמורה בספר תניא קדישא בענין שמחת הנפש וסיבותי', ואיך שאין הגוף ועניניו מבלבלים בזה, יעו"ש. (חט"ו ה'תקנא)

סיפור הידוע של הרה"צ הרה"ג כו' וכו' מוה"ר לוי יצחק מבארידטשוב זי"ע, שפעם מצאווה באור בקר רוקד בשמחה גדולה, ועל השאלה לשמחה מה זו עושה, ענה שכאשר התעמק בברכת השחר בהברכה שלא עשני גוי, והסתכל ממה ניצול, ומה טוב חלקו גורלו וירושתי, שהוא יהודי, הנה אין לך שמחה גדולה מזו. (ח"ה א'שפ)

לפעמים, מצדיקים עצמם על חסרון שלימות השמחה בכו"כ טעמים. ומהם, גם כאלו שיש להם אחיזה, לא רק בשכל סתם, אלא גם בשכל דקדושה. הנה סו"ס, ע"י העדר השמחה לא יעשה דבר ולא יתוקן דבר. משא"כ בהנהגה ההפכית, וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר חיל היוצא למלחמה, תחלת יציאתו הוא בשיר (מארש) של נצחון, וזה עצמו מקרב הנצחון ומגדילו, והרי כל אחד מאתנו, לא בודד הוא ועזרתו של הקב"ה אתו, והבא לטהר מסייעין אותו, לשון רבים, הרבה מסייעים. (חי"ז ו'רלח)

כשיתבונן אפילו לשעה קלה, אשר כל אחד ואחת מבני ישראל מאמין באמונה פשוטה אשר לית אתר פנוי מיני', וידוע פסק רז"ל ע"פ הכתוב עוז וחדוה במקומו, ועפמ"ש שאין לבוא בשער המלך בלבוש שק, הרי אי אפשר לבלבל שמחתו של זה דעו וחדוה במקומו ע"י עצבות של מי שהוא ושל מי שיהי', אפילו אם נדמה לו לפי שעה שיש יסוד לזה. (חי"א ג'תצג)

בכלל, תיקון דבר בלתי רצוי, צריך להיות לכל לראש באותו הענין. וכיון שהמעוות הי' בהנוגע לשבת, עליו לקבל על עצמו, בהחלטה תקיפה, להיות מכאן ולהבא, זהיר בשמירת שבת ועניני' בתכלית. ובכדי לדעת ההלכות שלה, מובן שצריך להעשות בקי בהלכות שבת שבהנוגע לפועל עכ"פ. ולכן יבחור בקיצור שולחן ערוך, הסימנים דהלכות שבת שנוגעים לפועל, וילמדם כמה פעמים עד שיהי' בקי בהם. (חט"ז ה'תתקכד)

אודות התקון שמבקשת ("שכשברחה מפולין לרוסיה אכלה ביום כיפור וחללה שבת קודש וכעת כל פרוטה שחוסכת מביאה לצדקה"). הנה נוסף על הנהגותי' הטובים שכותב אודותם, הנה תאחר סעודותי' לעשר או לחמש עשרה רגעים (מלבד בימים האסורים בתענית), ובמשך רגעים אלו תתעסק בענין של מצוה. (ח"י ג'שעב)

במענה על מכתבו אשר שכח וכו'. עליו להעשות בקי בהלכות תפילין הצריכות לו (ולא בנוגע לכותב התפילין וכו') וכן בדרושי חסידות המדברים בעניני תפילין (ונמצאים הם, בלקו"ת, בסידור עם דא"ת, דרך מצותיך וכו') מובן שהאמור הוא נוסף על החרטה על העבר וקבלה טובה על להבא. (חכ"ד ט'רנט)

אודות תיקון בנוגע לשכחת תפלה, מובן שלכל לראש צריך להיות חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא וכו' ונוסף על זה להיות בקי בהלכות תפילה הצריכות לכל אחד ואחד (ולא השייכות לשליח צבור וכו'). (חכ"ד ט'רסב)

אודות ענין הידוע, ואשר אומר תהלים לפני השינה ... כבר כתבתי לו שעצה היעוצה בכגון זה הוא היסח הדעת, והיסח הדעת אינו ענין של מלחמה עם המחשבה לא טובה, אלא להסיח הדעת מזה, ולהעסיק את המחשבה בענין אחר, ומה טוב באותיות התורה ותפלה ... והרי האמירה האמורה, שאומר תהלים, הוא היפך מהיסח הדעת. ועוד להעיר, שנוהגים אנ"ש שאין אומרים תהלים כליל קודם חצות לילה, חוץ מר"ה ויוהכ"פ. (חכ"ב ח'רמב)

אודות הענין הידוע, ידוע העצה בזה להסיח דעתו מזה לגמרי, ועד לאחר החתונה בשעה טובה ומוצלחת, והיסח הדעת אינו ענין של מלחמה עם המחשבות הלא טובות, אלא להניע את המחשבה לענין אחר, ומה טוב לענינים של תורה ותפלה, אשר אם מעט אור דוחה הרבה חשך על אחת כמה וכמה הרבה אור, ולכן יהי' בקי בעל פה לכל הפחות איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא, ויעבור עליהם במחשבה או גם בדבור בכל עת מצוא.

אודות התעניות יחליף זה בתענית רצון. זאת אומרת, שלא למלאות רצונו באכילת מאכל ערב וכו"ב, ולהחליפם בנועם ועריבות בתורה ומצותי'. ובזה מובן וגם פשוט, השפעה על הזולת, שעליו להביט על עצמו כשלוחו של מקום ב"ה ... הפצת תורתנו תורת חיים ... (חי"ט ז'תכר)

... והעיקר ע"י השפעתו בסביבתו ללמדם תורה, והרי המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו, שזהו תקון מדה כנגד מדה. (חי"ח ו'תשמח)

תפלה היא המביאה שיהי' הלימוד אמת ובר קיימא, ומביא לידי מעשה, כי על ידה יראת ה' היא אוצרו של הלומד. ובפרט בדורנו, דרא דעקבתא דמשיחא, אשר תפקיד הישיבה הוא לא רק לימוד התורה כי אם - ועיקר - חינוך על יסודי התורה והמצוה, חינוך פנימי ואמיתי, אשר לא יחת מפני כל רוחות שבעולם (ל' העלם והסתר), ויעמוד בפני כל נסיונות. (חכ"ב ח'תקלו)

הזהירות בטבילת עזרא שייכת ביותר ומשפיעה ביותר על אופן התפלה ומדריגתה ... התפלה מקובלת יותר עם הטבילה. (ח"ח ו'תרנד)

דין המפורש ומבלי כל חולק בזה, אשר קודם התפלה מחוייב כל אחד לחשוב "מרוממות הא- ל יתעלה ובשפלות האדם ויסיר כל תענוגי האדם מלבדו" (שו"ע או"ח סי' צ"ח, סוף סעיף א'). ... חיובו הוא לכה"פ שלוש פעמים בכל יום ... ועד מתי ולמה מחשים הרבנים, מורי הוראה, הר"מ ור"י מלהודיע על הלכה זו ... ? (ח"א ג'תרנד)

כבר נפסק הדין בשו"ע או"ח סי' צ"ח סעיף ב' וברמ"א, שקודם כל תפלה, זאת אומרת ג' פעמים ביום, צריכה להיות התבוננות ... [אף שמוכן שמהות ההתבוננות אינה שוה לפני תפלת הבקר שהיא בתחלת היום וארוכה, משא"כ בתפלת מנחה ומעריב, שהרי מטעם זה גם פסוקי דזמרה נתקנו באריכות בבקר וכו']. (ח"ח ו'תרנד)

פסק המשנה "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש", ופרש"י הכנעה (ושפלות) ... שאי אפשר שתהי' התפלה כדבעי אם אין הקדמת ענין ההכנעה. וענין ההכנעה אי אפשר שיבא מצד עצמו, כיון שהאדם הוא מציאות ... אבל ... על ידי לימוד שיכול להביא להכנעה, וביחד עם זה גם לעבודה (זו תפלה) מתוך שמחה, וכמרו"ל ש"אין עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה", והוא לימוד החסידות, דא"ח, המביא לאהבתו (שמעורת שמחה), ויראתו (שמעורת הכנעה ושפלות). (ח"י ג'קצו)

לכתבו אודות אופן התפלה. הנה בכלל אפילו כשמתפלל בעינים עצומות, מהנכון שיהי' הסידור פתוח באותו המקום שמתפללים - שזה מועיל למחשבות מבלבלות וכנראה במוחש. כללות התפלה באם תהי' בעינים עצומות או מתוך הסידור, וכמובן מלבד פסוק ראשון דקריאת שמע, שצריך להיות בעינים עצומות. בכלל אין כל אדם שוה בזה, ולא עוד אלא שבאותו אדם עצמו, שונה מזמן לזמן, באיזה אופן קל יותר להתאמץ בכוונה. וידע אינש בנפשי' ומחליט. (חכ"ב ח'רעח)

אם סדרי הישיבה אין מרשים להתבוננות בפירוש המלות בכל יום ויום, הנה מהנכון וטוב, שעל כל פנים בענין אחד או בפסוק אחד יתבונן בכל יום, וכמובן בפסוקים שונים בימים שונים בכדי שבמשך זמן הנה תהי' ההתבוננות בכל פרטים וחלקי התפלה. (ח"ח ו'תרנד)

of which is in turn a complete soul. Therefore, when a Jew performs a Mitzvah, the body takes part in it and it is no longer "dry wood" that rots away, but it will come back to life with a soul which is a Divine spark, and which was included in the original soul. Thus at the Time of Resurrection (after Messiah will come) all "parts" of a "general" soul will each have a separate body, just as parents will come back to life with all their children.

Guidelines for Outreach

2 Tamuz

... working with non-religious groups, in a way that such cooperation would not weaken the religious convictions of your own groups, etc.,

... it is impossible to make hard and firm rules about such cooperation that would apply to all instances. For a great deal depends on the atmosphere and circumstances of such meetings.

However, one general principle should be borne in mind, according to the teaching of our Sages in the Mishna (Pirke Ovos 1:12) "Hillel says 'Be of the disciples of Aaron... loving the creatures and bringing them closer to the Torah.'" This means that one should always practice the love of fellow-Jews, even to such who have no other merit except that they are "creatures" of G-d, as explained in the Tanya, Chapter 32. At the same time, this should be coupled with the precaution that it should be for the purpose of "bringing them closer to the Torah," and not making the Torah suit to their standards. In other words, it is necessary to make certain that while trying to influence others towards a fuller appreciation of the Torah and Mitzvot, one should not be influenced in the other direction, nor make any concession.

I can only suggest, therefore, that you keep this guiding principle in mind.

above, it is understandable why, on deeper reflection, the shock of seeing a dear soul depart this life should induce Teshuvoh. For this is a fitting time to reflect upon the opportunities which have been given to the soul to "return" to its Source while it is here on earth, housed in its body, and in this experience of Teshuvoh to live a meaningful and happy life to a ripe old age.

Techiyas Hameisim

1 Tamuz

... you ask the question "if a soul has come back to earth several times to complete its duty here, when Messiah comes in which form will the soul come back?"

... it was already asked a very long time ago by one of our great teachers of the Talmud, Rabbi Hizkiah, as mentioned in the holy book "Zohar" (Part 1, page 131a). The answer given there by another great teacher of the Mishnah, Rabbi Jose, is that the soul will come back to life in the body in which it has accomplished Torah and Mitzvoth during her lifetime on this earth, and that a body which did not practice Torah and Mitzvoth on earth will not come back to life. This answer must be considered in the light of a further explanation by the great Rabbi Isaac Luria, who lived about 400 years ago, and is known as Ari (the "Lion") (About his life and work you may have read in the "Talks and Tales.") The saintly Ari explained that it is almost impossible for a Jew not to fulfill at least some Mitzvoth. Therefore, in accordance with the answer in Zohar, almost all bodies will come back to life. The question then is in which body will the soul return if it had been in more than one body. The answer, strange as it may seem at first glance, is that it will return in all bodies it had inhabited. To understand how this is possible, let us remember that the souls of mankind started from two people, Adam and Eve. Their souls included all the souls of the future generations, in a way a single seed includes in it future generations of trees, fruits, and seeds. In the same way the souls of parents are not just two souls but they can split up into soul sparks, each

... in addition to Kaddish at the daily prayers, followed by Kaddish d'Rabonon after Mishnayos, as is customary, you also include learning ברבים a practical הלכה, such as from the Kitzur Shulchon Oruch. This is of special importance in our day and age, and it has many worthwhile implications. Above all, it is a Zechus Horabim, coupled with a special Zechus for the soul of the departed. Also, furthering adherence to the Will of G-d, especially by a person of influence, gives practical expression to יתגדל ויתקדש שמייה רבא.

I also wish to make a further point in the light of Chassidus, which gives a new insight into the concept of Teshuvoh.

Teshuvoh, as interpreted in Chassidus, does not mean "repentance" (which is only one aspect of it), but -- as the word indicates -- a return of the soul to its "source and root." The "return" referred to here is not the return of the soul to its Maker at the end of its allotted years on earth, but its return to its true essence. As explained by the Alter Rebbe in his Tanya, chapter 31, this is achieved when the Jew is engaged in Torah and Mitzvos, especially when it is permeated with inner joy and inspiration. For at that time, too, the soul "departs from the body" -- in the sense that it abandons the bodily needs, inclinations and lusts. Moreover, at such time the soul actually involves the body in the spiritual exercise, inducing it, too, to obey the Will of G-d, the Source of the soul and of all existence, so that not only the soul returns to its Source, but it also takes the physical body along with it.

The above provides an insight into what seems to be a somewhat "incongruous" observation by the Rambam, namely, that the period of mourning observed by a bereaved family has to do with Teshuvoh. [And it is written, "But the living shall take it to heart."] One would expect that the first natural reaction of a person sustaining such a loss would be that of resentment and complaint. However, in the light of what has been said

A question: As we know and see, there are situations in which Jews, regardless of their best intentions, regardless even of their self-sacrifice, are truly unable to fulfil the will of G-d, due to circumstances beyond their control. As the parable goes, self-sacrifice can enable one to jump off a roof down to the ground, but it cannot enable one to jump from the ground up onto the roof . . .

But G-d is the mast

er of the entire world. Since G-d Himself has commanded and spelled out how every Jew should behave in his daily life, how is it possible that there should be a situation in which a Jew is unable to carry out the will of G-d, in every detail?

The answer: There are two components to a mitzvah: the deed, and the kavanah and feeling that accompany it. It is true that "the deed is the primary thing," but the kavanah and feeling are also of great importance. When it happens that there is a situation in which it is impossible for a Jew to actually carry out the will of G-d despite his self-sacrifice, this stimulates in him a deep spiritual pain that pervades him to the very core of his soul, bringing him to a deeper connection with G-d, and with Torah and mitzvot and his Jewishness, the likes of which he could never have attained without this painful experience.

The fact that he did not actually do the mitzvah has no adverse effect on his relationship with G-d, since he was prevented from doing it by forces beyond his control. On the other hand, the feeling element of the mitzvah achieves a height otherwise unobtainable, and the experience imparts to his spiritual life a depth and perfection that only this situation can generate.

you have noticed an improvement in recent weeks. This should serve as an encouraging sign and greatly strengthen your trust in G-d. No doubt you also remember the commentary of my father-in-law of saintly memory, in regard to the saying of our Sages that "Life is like a turning wheel," at which my father-in-law remarked that "When a print on the wheel reaches the lowest degree, it is bound to turn upwards again."

As for your request for advice, in my opinion you ought to set a period of time for the study of Pnimius of the Torah, namely, Chassidus, concerning which it is written in the Zohar (part 3, page 124b) "In the area of Pnimius ha-Torah there is no place for negative things and evil," and as further explained in Iggeres ha-Kodesh, chapter 26.

In addition, I suggest that you should set aside a couple of pennies for Tzedoko every weekday morning before prayer, and also before Minchah. Also to recite at least one Kapitel Tehillim after the morning prayers every day, including Shabbos and Yom Tov.

All the above should be Bli Neder, and at least until Rosh Hashanah. It would also be very good for you to know by heart several Prokim Mishinayos, and at least one Perek Tanya.

I am confident that the above, together with an increased measure of Bitochon will soon bring an improvement in your Parnosso.

In accordance with the teaching of our Sages (ב"ט ב"ב) that money from a good and saintly source brings G-d's blessings, you will find enclosed a check from one of the treasuries for my father-in-law of saintly memory, to deposit to your business account, and may G-d grant that the predictions of our sages will be realized in your case also.

namely "how to make a million souls" -- to paraphrase the title of your book -- for Torah Judaism, which admittedly may be a little harder. And to make it by "retailing", for the approach and method to attain this goal, however, is not radically different. We cannot expect of every "poor" Jew to be instantly transformed into a "millionaire" Jew in terms of total commitment to Torah Yiddishkeit. It is a step by step process - "retailing", but with the clear understanding that, while, concessions may be made to human nature on the road to a radical change, there can be no diluting or compromise insofar as the inchangeability of Torah and Mitzvoth. If at any point in this gradual advancement commitment falls short of the goal, the goal is unmistakably clear. For the Torah, Toras-Emes, is not subject to change. And our great teacher Maimonides declared it a basic principle of our Faith. This great "Guide for the Perplexed" (the title of one of his major works), and universally recognized doctor -- of both the body and soul, was concerned not merely with the perplexed of his generation, but with the perplexed of all times, including, especially, those of our own day and age, when perplexities have perhaps never been greater.

Parnassa

28 Sivan

... you write about your anxiety in regard to the question of Parnosso. Needless to say, I am much surprised at you, that you should allow yourself to be so affected by this. For you surely know how often our sages have impressed on us the importance of trust and confidence in G-d, in order that we realize that all difficulties encountered in life are only trials and tests of a passing nature. To be sure, the question of Parnosso is one of the most difficult tests - nevertheless, G-d does not subject one to a greater test than he can withstand, as our Rabbis expressed it, "According to the camel, so is its load." The very trust in G-d is a vessel and channel to receive G-d's- blessings, apart from the fact that such confidence is good for one's health, disposition, and therefore is also a natural means to the desired end. All the more so, since, as you write,

It seems that you are unaware of the contradiction in your letter. For a man whom the Creator has provided his partner in life, and has blessed them with children, to say that, "all my life, good has eluded me," is ingratitude in a most shocking manner...

Hundreds and thousands of people who pray every day to be blessed with children, and would give all that they have for a single son or daughter, have yet to merit it (may G-d bless them with the speedy fulfillment of their heart's desires), while you, who received this blessing (seemingly without an overabundance of praying for it) do not recognize what a treasure and joy this is, writing as you do in your letter...

I'm not implying that one is supposed to struggle for a living or not enjoy perfect health. My point is that perhaps the reason for your weak health and your difficulties in earning a living is your utter failure to appreciate G-d's blessing to you in a far more basic matter than perfect health and abundant sustenance---the blessing of sons and daughters who follow the ways of G-d. When one does not recognize the explicit good bestowed from Above, particularly when one's lack of recognition is so extreme that it results in statements such as you express in your letter, is it any wonder that blessings are not forthcoming from Above in other matters?

My hope is that these few lines will suffice to open your eyes to see your situation in its true light. And when you begin to serve G-d with a true and inner joy, surely G-d will increase His blessings also in regard to health and sustenance...

To be a millionaire

27 Sivan

The world of business and finance is, of course, not the primary sphere of my interest. Nevertheless, many principles and even methods are common, or at any rate relevant, to various disciplines of human endeavor. I trust, therefore, that I may glean from your books some useful points that may successfully be applied in the area nearer to my sphere of interest,

time. The Brocho we make expresses not only our gratitude to G-d for giving us the Mitzvo of Sefira, but also our gratitude for each day which He gives us. We must learn to appreciate the precious gift of each day by making the proper use of it. The tasks we have to accomplish today cannot be postponed for tomorrow, since a day gone by is irretrievable.

... while it is true that the flow of time is beyond our control, since we can neither slow it or quicken it, expand it nor shrink it, yet in a way we can directly affect time by the content with which we fill each day of our life. When a person makes a far-reaching discovery, or reaches an important resolution, he can in effect put "ages" into minutes. On the other hand, time allowed to go by without proper content has no reality at all, however long it may last.

Correspondingly, the Torah tells us that man has been given unlimited powers not only in regard to shaping his own destiny, but also the destiny of the world in which he lives. Just as in the case of time, the real length of it is not measured in terms of quantity but in terms of quality, so also in regard to a man's efforts. Every good effort can further be expanded by the vitality and enthusiasm which he puts into it. Indeed, the period of seven weeks connecting the abovementioned two greatest historic events in Jewish life illustrates the Torah concept of time and effort as indicated above. In the course of only seven weeks, a people which has been enslaved for 210 years to most depraved taskmasters were transformed into a "Kingdom of Priests and Holy Nation," who witnessed the Divine Revelation at Sinai and received the Torah and Mitzvoth from G-d Himself.

Gratitude

26 Sivan

In answer to your letter... in which you write of the current state of your affairs, adding that "all my life, no good has befallen me," and conclude with a request for a blessing for yourself, together with you wife and children, may they live:

On the other hand, the Yartzeit naturally refreshes in the mind the loss sustained by children in the passing of their parents, giving rise to a feeling of sadness.

In truth, however, the Yartzeit should not call forth any feeling of sadness, but rather a feeling of earnest reflection ... attuning one's life on this earth to the life-path of the soul Above ... just as the soul On High is continuously rising ... so must also all those left behind on this earth, who are the associated with the departed soul, steadily go from strength to strength, through advancement in "Torah, worship, and the practice of good deeds."

In this way, also, children give the greatest possible joy to their dear departed parents.

... there is no 'death' in matters of G-dliness ... experience this transition is one direction only, going strength from strength, higher and higher, first in this world and later in the following world – Olam Haba – always on the

Sefiras Haomer

25 Sivan

... the counting of days seems to be of no consequence, since the flow of time is beyond man's control. Yet, it is obviously very significant in that it lends emphasis to the period connecting the two most important events in Jewish history: Pesach - the liberation from Egyptian bondage, marking the birth of the Jewish people; and Shavuot - the Receiving of the Torah at Sinai, where the Jewish people became a truly free and mature nation.

Generally, the counting of things by the unit, rather than by approximation of the total, indicates the importance of the thing. The fact that each day, day after day for forty-nine days, a Brocho is said before the counting further emphasizes the importance of this thing - in this case, the value of

One way is to examine your long-term feelings about what you have done. When a person is driven to do an evil act by a surge of lust and desire, he inevitably has feelings of regret afterwards; indeed, the more time goes by (taking him further away from the temporal rewards of his evil deed), the stronger these feelings grow. On the other hand, with a good deed, a person only becomes more and more satisfied over time with the choice he made...

Glue – A guide for marriage

23 Sivan

... I was distressed to hear of the disharmony in the marriage of your daughter and son-in-law. My feeling is that all that is needed here is a bit of “glue.”

What is glue? Since two hard surfaces do not bond, one introduces a drop or two, or a thin veneer, of a fluid and flexible substance, by which the two hard surfaces are fused together. Employing this analogy, When two people have hardened themselves to the point of inflexibility vis-à-vis each other, what is needed is for a third party to privately speak to each of them individually of how all their disagreements might be lessened and ultimately resolved through a show of goodwill on both sides. In this way, they can begin moving towards reconciliation without feeling that they have compromised their dignity and pride.

Yartzeit

24 Sivan

... two mixed feelings. On the one hand ... the soul of the departed enjoys on the day of its Yartzeit an elevation, passing from one spiritual world into a higher one, closer to its creator. This is, therefore, a day of rejoicing for the soul, the hence a day of corresponding joy also for the near and dear ones left behind, for long and happy life.

contributor ... “A partner in the Creation.” This is why many things have been left in the world for him to improve and perfect.

I also want to make the further observation, and this is also essential, that there is really no basis for anxiety at any time, and as you yourself mentioned in your letter, that you find no reason for it. Even in such cases where you think you know the reason for your anxiety, the reason is undoubtedly imaginary, or at any rate, not the real cause. For the real cause is that one's daily life is not in complete harmony with the true essence of a Jew. In such a case it is impossible not to have an awkward feeling that things do not seem to fit somehow, and it is this disharmony which is at the bottom of the anxiety, and it is in proportion to the discrepancy between his way of life and his true natural self.

Everybody recognizes that anxiety has to do with the psyche. But in the case of a Jew, the so-called psyche is really the Neshama. Some Jews have a particularly sensitive soul, in which case the above-mentioned disharmony would create a greater anxiety. In such a case even subtle and “minor” infractions of Dikdukei Mitzvoth would create anxiety. But even in the case of an ordinary soul of the average Jew, there must inevitably be created some anxiety if there is a failure to observe the fundamental Mitzvoth. It is very possible that the above may have a bearing on your situation. If this is so, then all that is necessary is to rectify matters, and bring the daily life and conduct into complete harmony with the essence of the soul, through strict adherence to the Torah and Mitzvoth. Then the symptoms will disappear of themselves.

The Touchstone

22 Sivan

... the evil inclination often garbs itself in nice and virtuous garments, enticing the person with arguments that on the surface seem righteous and just. How then - goes the famous question - might a person know if a certain argument has been put forth by the good drives in the heart or by the evil ones?

... you write about your problem of acute anxiety, and ask my advice.
... study thoroughly those sections and chapters in our sacred books where the matter of Divine Providence and Bitochon are discussed, such as Chovos Halvovos, Shaar Habitochon, and similar. It is well to keep in mind those chapters and verses in the Tehillim which speak of these subjects, as well as the Midrashim and interpretations of our Sages on them. These things should be studied with such depth that they should become a part of one's thinking. In this way there will be no room left for any kind of anxiety or worry, and as King David said in the Tehillim, "G-d is with me, I shall not fear. What can man do unto me!"

... Hashgocho Protis is the basis of true monotheism ... not only that G-d is one, but that there is oneness in the whole of Nature the whole universe has one Supreme Being, Who not only is the Creator of everything, but also is the Master, continually supervising every detail of his handiwork ... there cannot be a single point in the whole order of the world which is separated from the Supreme Being, or in any way not subject to His control.

At the same time it is obvious that the Supreme Being is also the Essence of Perfection and Goodness. And although many things in the world seem imperfect, and require completion or perfection, there can be no doubt that there is a perfect order in the world, and even the lowest in the scale of Creation, namely the inanimate things, display wonderful perfection and symmetry, as can be seen from the atoms and molecules of inorganic matter.

... the conclusion must be that even those things which require completion are also part of the perfect order, and necessary for the fulfillment of the good,

... in order for a man to attain perfection, it is necessary that he should also have the feeling that he is not only on the receiving end, but also a

The purpose of a Shul

19 Sivan

I trust that the Minyan will be not only a place for prayer, but also a place for Torah study, especially in view of the emphasis which our Sages place on the combination of prayer and Torah, in their commentary on the verse, "G-d loves the gates of Zion" (Tehillim [Psalms] 87:2).

It is well to bear in mind that the essential function of a Shul is that it should serve as a "Lighthouse" to illuminate the life of the worshippers and their homes, as well as the whole environment.

If your soul is starving

20 Sivan

... my saintly father-in-law often emphasized by the following illustration: When a person is hungry or thirsty, and desires to know how food and beverages satisfies hunger and thirst, the way to go about it is to actually begin eating and drinking to still his hunger and thirst, which will also enable him to better and more quickly understand the process of digestion. If he should attempt to reverse the order, and try to understand the process of digestion first, he will not have the mind or heart to understand it, and may never understand it. At first glance, it may seem puzzling how such physical things as food and drink can nourish and cultivate the mind. But the fact is indisputable. If this is so in the physical aspect of life, it is certainly so in the spiritual aspect of life. In order to develop a greater awareness and sensitivity and appreciation of Torah and Mitzvoth, the first thing is to satisfy the hunger and thirst of the Neshama through the actual performance of the Mitzvoth in the daily life. If a Jew is in such a state that he does not even feel the pangs of hunger and thirst for Yiddishkeit, this makes it even more vital for him to begin with the actual observance of the daily Mitzvoth.

... the above in a few concise words ... the Torah was accepted by the Jewish people on the principle of Naaseh v'Nishma, putting Naaseh (we will do) before v'Nishma (we will understand).

It is also obvious that it is expected of all participants in a Farbrengen to lead an exemplary life that earns the respect of others, both for the person himself and for what he represents, as also our sages so often emphasized, particularly in explaining the Mitzvo of V'Ohavto es HaShem Elokecho - that the name of G-d should be made beloved through his daily conduct.

Guidelines for outreach

18 Sivan

... working with non-religious groups, in a way that such cooperation would not weaken the religious convictions of your own groups, etc., needless to say, it is impossible to make hard and firm rules about such cooperation that would apply to all instances. For a great deal depends on the atmosphere and circumstances of such meetings.

However, one general principle should be borne in mind, according to the teaching of our Sages in the Mishna (Pirke Ovos 1:12) "Hillel says 'Be of the disciples of Aaron... loving the creatures and bringing them closer to the Torah.'" This means that one should always practice the love of fellow-Jews, even to such who have no other merit except that they are "creatures" of G-d, as explained in the Tanya, Chapter 32. At the same time, this should be coupled with the precaution that it should be for the purpose of "bringing them closer to the Torah," and not making the Torah suit to their standards ... while trying to influence others towards a fuller appreciation of the Torah and Mitzvoth, one should not be influenced in the other direction, nor make any concession.

... the Baal Shem Tov taught and personified what should be our aim and purpose in life. For he taught that Ahavas Yisrael means loving even the Jew who is at the other end of the world ... not only geographical distance but also spiritual distance. At the same time he demanded that the observance of the Torah and Mitzvoth should be with animation and inner inspiration and with every possible Hiddur.

Similarly, the woman who does not know the Posuk in the Torah which speaks of Chalo, and knows nothing of the deeper significance of the Mitzvo, etc., is also fulfilling the Mitzvo. On the other hand, it is indeed a very great pity if one does not try to learn and understand the deeper aspects of the Mitzvoth. For very often even a minor detail in a Mitzvo has profound significance and implication, and even in a small piece of dough taken as Chalo, there can be hidden a profound world outlook.

With regard to your other question, whether when talking to a person who knows nothing about Torah and Mitzvoth, one should bring in Chasidus too, or only discuss the immediate matters – it is self understood that if the person is capable of grasping the matter in the Chasidic way, there is the Mitzvo of V'Ohavto L'Reacho Komocho [love your fellow as yourself], to share a good thing with another person to the fullest extent. On the other hand, if that person is not yet capable of grasping the inner aspects of the Mitzvoth as explained in Chasidus, one can only talk to that person in basic terms and according to that person's level of understanding. This is what is meant by the verse, "Instruct the lad according to his way," as explained at length by the Moreh Nevuchim [the "Guide for the Perplexed, i.e., Maimonides], the true "guide" of all generations, namely the Rambam [Maimonides], in his Introduction to his Commentary on Mishnayos [the Mishnah]. For, just as it is necessary to teach a child gradually, in accordance with his grasp and capacity, so it is necessary to teach adults who are "children" insofar as knowledge and understanding is concerned.

Farbrengen

17 Sivan

The purpose of a Chassidic Farbrengen is to encourage each other in Torah learning, the fulfillment of the Mitzvoth with Hiddur, and the spreading of Yiddishkeit in general. This includes, of course, the proper conduct in matters of Derech Eretz and good Midos, as has been so often emphasized in the many Sichos of our Rebbes-Nesiim, generation after generation to the present day.

Is Learning Chassidism: a Necessity or is it Supplementary?

16 Sivan

Regarding Chasidus, it is not correct to say that it is a "supplementary aid" to the proper fulfillment of the Mitzvoth, for it is that element which *permeates* the fulfillment of all the Mitzvoth. For example, it is possible to fulfill a Mitzvo without any Kavono [intention] whatever; it is possible to fulfill a Mitzvo with the general Kavono of fulfilling G-d's command; and it is possible to fulfill a Mitzvo with inspiration, enthusiasm and joy, as a deep felt experience pervading one's entire being, although the Mitzvo is a part of one's being. By way of illustration: When taking chalo [the piece of every dough that is separated and consecrated], one can be permeated with a great joyous feeling of dedicating the first part of the dough, even before partaking from it, to Kedusho, although in our time it cannot be given to a Kohen, and must therefore be burned. At the same time, as explained in Chasidus (in Shaar Hayichud v'Haemunah), on the subject of the continuous renewal of Creation, one can realize that G-dliness is the actual reality of all things, except that it was G-d's Will that the spiritual should be hidden in a material frame. But the Jew, by the capacity of his intellect, Kavono and knowledge, can reveal the spiritual through the predominance of form over matter, the spiritual over the material, the soul over the body, until he can see with the eyes of his intellect how the material is being constantly brought into existence as in the Six Days of Creation. Permeated with *this* knowledge, he realizes that the first of everything should be dedicated to G-d, and only then he can partake of all the things which G-d has given him.

In the light of the above, one can appreciate that Chasidus is not something supplementary, but the very soul of the Mitzvo, or, as you also mention it, it creates a new dimension in the fulfillment of every Mitzvo.

In the above there is also a reply to those who claim that Chasidus looks askance on, or rejects, other Jews G-d forbid. This is not so, for basically the Jew who fulfills a Mitzvo even without any Kavono, and even without knowing the original source of the commandment in the Torah, is nevertheless fulfilling the Mitzvo, and has to make a Brocho and so forth.

It is largely — and in many respects exclusively — her great task and privilege to give her home its truly Jewish atmosphere. She has been entrusted with, and is completely in charge of, the kashrus of the foods and beverages that come into her kitchen and on the dining table.

She has been given the privilege of ushering in the holy Shabbos by lighting the candles on Friday, in ample time before sunset. Thus, she actually and symbolically brightens up her home and peace and harmony and with the light of Torah and Mitzvos. It is largely in her merits that G-d bestows the blessing of true happiness on her husband and children and the entire household.

In addition to such Mitzvos as candle-lighting, Challah and others which the Torah entrusted primarily to Jewish daughters, there are matters which, in the natural order of things, lie in the woman's domain. The reason for this being so in the natural order is that it stems from the supra-natural order of holiness, which is the source and origin of the good in the physical world. We refer, of course, to the observance of Taharas Hamishpocho which, in the nature of it, is in the hands of the Jewish women. The husband is required to encourage and facilitate this mutual observance; certainly not hinder it in any way, G-d forbid. But the main responsibility — and privilege — is the wife's.

This is the great task and mission which G-d gave to Jewish women — to observe and disseminate the observance of Taharas Hamishpocho, and of the other vital institutions of Jewish family life. For besides being the fundamental Mitzvos and the cornerstone of the sanctity of Jewish family life, as well as relating to the well-being of the children in body and soul — these pervade and extend through all Jewish generations to eternity.

Finally, it is to be remembered that the Creator has provided each and every Jewish woman with the capacity to carry the most in daily life in the fullest measure, for otherwise, it would not be logical or fair of G-d to give obligations and duties which are impossible to fulfil.

It is a home where G-d's Presence is felt not only on Shabbos and Yom Tov, but on every day of the week; and not only when Davenning and learning Torah, but also when engaged in very ordinary things, such as eating and drinking, etc., in accordance with the directive, "Know Him in all your ways. "

It is a home where mealtime is not a time for indulging in ordinary and natural "eating habits" but a hallowed serve to G-d, where the table is an "altar" to G-d, sanctified by the washing of the hands before the meal, reciting the blessings over the food, and Grace after the meal, with every item of food and beverage brought into the home being strictly kosher.

It is a home where the mutual relationship between husband and wife is sanctified by the meticulous observance of the laws and regulations of Taharas Hamishpocho, and permeated with awareness of the active third "Partner" — G-d — in creating new life, in fulfilment of the Divine commandment: "Be fruitful and multiply." this also ensures that Jewish children are born in purity and holiness, with pure hearts and minds that will enable them to resist temptation and avoid the pitfalls of the environment when they grow up. Moreover, the strict observance of Taharas Hamishpocho is a basic factor in the preservation of peace and harmony (Sholom Bayis) in the home, which is vitally strengthened and fortified thereby - obviously, a basic factor in the preservation of the family as a unit.

It is a home where the parents know that their first obligation is to instil into their offspring from their most tender age on, the love of G-d and also the fear of G-d, permeating them with the joy of performing Mitzvos. With all their desire to provide their children with all the good things in life, the Jewish parent must know that the greatest, indeed the only real and eternal, legacy they can bequeath to their children is to make the Torah and Mitzvos and traditions their life-source and guide in daily life.

In all that has been said above, the Jewish wife and mother — the Akeres Habayis — has a primary role, second to none.

In addition to this, G-d has given our people a special gift wherewith to protect the home, namely, the Mitzvah of Mezuzah. Our Sages declare explicitly that "the home is protected by it (the Mezuzah)."

Moreover, this protection embraces the members of the household also when they go out of the house, as it is written, 'G-d will guard your going and your coming from now and forever.' It is further explained in our holy sources that the Divine Name (Shin-Dalet-Yud) written on the back of the sacred Mezuzah parchment spells out the words, "Shomer Dalsos Yisroel -- Guardian of Jewish Doors."

Let it also be remembered that inasmuch as all Jews constitute one body, and are bound up with one another, every Mezuzah is a Divine protection not only for the individual home, with everybody and everything in it, but each additional kosher Mezuzah that is affixed on a doorpost of any Jewish home, anywhere, adds to the protection of all our people everywhere.

Woman of Valour

15 Sivan

In a Jewish household, the wife and mother, the Akeres Habayis, largely determines the set-up and atmosphere of the entire home.

G-d demands that the Jewish home — every Jewish home — be quite different from a non-Jewish home, not only on Shabbos and Yom Tov, but also on the ordinary weekdays and in "weekday" matters. It must be a Jewish home in every respect.

What makes a Jewish household different from a non-Jewish household is that it is conducted in all its details according to the directives of the Torah, Toras Chayim — meaning that it is the Jew's Guide in daily life — given by G-d. Hence the home becomes an abode for G-d's Presence, a home for G-dliness, one of which G-d says: "Make Me a sanctuary and I shall dwell among them." (Exod. 25:5).

For only here, in the lowest depths, can the soul attain its highest ascent, higher even than the angels, and as our Sages say, 'The righteous precede the foremost angels.

Reflecting ... that the Torah and Mitzvot are the only means to attain the soul's perfection and the fulfillment of the Divine purpose, one will experience a sense of real joy at his fate and destiny, despite the many difficulties and handicaps, from within and without, which are inevitable on this earth. Only in this way can one live up to the injunction: 'Serve G-d with joy,' which the Baal-Shem-Tov made one of the foundations of his teachings, and which is expounded at length in ... the Tanya (chapters 26 seq., 31 seq.).

Mezuza protection

14 Sivan

In view of the recent events - the hijacking and saving of the hostages held in Uganda; and the subsequent attempt of the terrorists to perpetrate a vicious reprisal, G-d forbid, in Kushta (Istanbul),

... these events are an indication that Jews must, at the earliest possible, strengthen all aspects of their security and defenses -- first and foremost in their spiritual life, which is the channel to receive G-d's blessings also in the physical aspect, namely, to know the right ways and means that have to be undertaken in the natural order of things, and to fully succeed in these efforts, in accordance with the Divine promise, "G-d, your G-d, will bless you in all that you do" -- to be protected and secured from enemies, and to be spared any undesirable happenings, G-d forbid. The present situation calls for the protection of every Jewish home. True protection is that which only G-d provides ... To ensure this Divine guardianship, the home has to be conducted in all aspects according to G-d's will. Then the home is also an abode for the Shechinah (G-d's Presence), in accordance with His promise, "I will dwell among them."

From the above one can easily appreciate the extent of the tragedy of disregarding the soul's mission on earth. For in doing so one condemns the soul to a term of useless suffering not compensated for, nor nullified by that everlasting happiness which G-d had intended for it. Even where there are brief moments of religious activity in the study of the Torah and the practice of the Mitzvoth, it is sad to contemplate how often such activity is tinted by the lack of real enthusiasm and inner joy, not realizing that these are the activities which justify existence.

Aside from missing the vital point through failure of taking advantage of the opportunity to fulfill G-d's Will thus forfeiting the everlasting benefits to be derived therefrom, it is contrary to sound reason to choose that side of life which accentuates the enslavement and degradation of the soul, while rejecting the good that is inherent in it, namely, the great ascent that is to come from the soul's descent.

It will now become eminently clear what our Sages meant when they said, 'No man commits a sin unless he was stricken with temporary insanity.' No profound thinking is required to realize that since 'life is compulsory,' and since the soul which is a 'part' of the Divine Above is compelled to descend into 'a frame of dust and ashes', the proper thing to do is to make the most of the soul's sojourn on earth; only a life, in which every aspect is permeated by the Torah and Mitzvoth, makes this possible.

It is also abundantly clear that since G-d, who is the essence of goodness, compels the soul to descend from its 'sublime heights to the lowest depths,' for the purpose of the study of the Torah and the fulfillment of the Mitzvoth — how great is the value of Torah and Mitzvoth.

Furthermore, the descent of the soul for the purpose of ascent shows that there is no other way to obtain the objective except through the soul's descent to live on this earth. If there were an easier way, G-d would not compel the soul to descend from the sublime heights of the Seat of Glory down to this nether world, the lowest of all worlds.

child at one time, and the former could one day surpass even the mind of the professor. It is quite different in the relation between the human mind and the Divine Mind, where the difference is not in degree but in kind; between a created being and the Creator. Therefore, the Torah and Mitzvoth, G-d's Wisdom and Will, can at best be comprehended only in a limited way. To the extent of a person's capacity, he is welcome to inquire and probe, but, as above, without losing sight of the basic condition.

The purpose of life

13 Sivan

...Our Sages said that 'Each and every soul was in the presence of His Divine Majesty before coming down to this earth,' and that 'The souls are hewn from under the Seat of Glory.' These sayings emphasize the essential nature of the soul, its holiness and purity, and its being completely divorced from anything material and physical; the soul itself, by its very nature, is not subject to any material desires or temptations, which arise only from the physical body and 'animal soul.'

Nevertheless, it was the Creator's Will that the soul — which is truly a 'part' of the Divine Above, should descend into the physical and coarse world and be confined within, and united with, a physical body for scores of years, in a state which is absolutely repulsive to its very nature. All this, for the purpose of a Divine mission which the soul has to fulfill: to purify and 'spiritualize' the physical body and the related physical environment by permeating them with the Light of G-d, so as to make this world an abode for the Shechinah. This can be done only through a life of Torah and Mitzvoth.

When the soul fulfils this mission, all the transient pain and suffering connected with the soul's descent and life on this earth are not only justified, but infinitely outweighed by the great reward and everlasting bliss which the soul enjoys thereafter.

permeates where one is, or what one does. Where there is such faith, there is no room for fear or anxiety, as the Psalmist says, "I fear no evil, for Thou art with me," with me, indeed, at all times, not only on Shabbos or Yom Tov, or during prayer or meditation on G-d. And when one puts his trust in G-d, unconditionally and unreservedly, one realizes what it means to be really free and full of vigor, for all one's energy is released in the most constructive way, not only in one's own behalf, but also in behalf of the environment at large.

I wish you to tread this road of pure faith in G-d, without over [unclear in original] introspection and self-searching, as in the simple illustration of a man walking: he will walk most steadily and assuredly if he will not be conscious of his walk and not seek to consciously coordinate the hundreds of muscles operative in locomotion, or he would be unable to make his first step.

Are we to have blind faith?

12 Sivan

... one must not feel any shame in asking clarification, and certainly should not keep any doubts within oneself, but seek answers. However, there is only one condition: Whatever the questions and doubts may be, this must not affect one's simple faith ... even if the answers have temporarily eluded one. This condition goes back to the day when the Torah was received at Sinai on the principle of Naaseh before V'Nishma, the guiding principle for all posterity. But after Naaseh follows V'Nishma, for G-d, the Essence of Goodness, desires us to follow the path of Truth on the basis of faith, but then to follow it up with knowledge and understanding, for then the totality of the person is involved in serving G-d to the fullest capacity.

However, one must always bear in mind the limitations of the human intellect in general, and particularly in relation to the area of G-dliness, which is essentially beyond human comprehension. By way of analogy, even within the realm of human intellectual achievement, a small child cannot possibly comprehend an advanced mathematical or scientific formula conceived of by a great professor, though the latter was a small

What a long way our ancestors covered in the course of but 50 days; from the abominations of Egyptian “culture,” in which moral depravity and polytheism reigned supreme (as recent archeological discoveries have amply brought to light)—to pure monotheism at Mount Sinai, where the Jew receives the Torah with the call of Na’aseh v’nishma. Na’aseh first, i.e., complete surrender of man to G-d.

Through the medium of the Torah, G-d “descends” on Mount Sinai, and the Jew ascends to G-d—the soul is released from all its fetters tying it down to earthly things, and, on the wings of fear of G-d and love of G-d, unites with the Creator in complete communion. It is then that it can fully appreciate the inner meaning of “I am G-d thy G-d, Who brought thee out of the land of Egypt, the house of bondage,” and the rest of the Ten Commandments, till “Thou shalt not covet,” i.e., not only refrain from taking what is not yours, but not even desire it.

This great rise from the abyss of Egypt to the sublime heights of Sinai was attained by pure and simple faith in G-d, from the day when parents and children, women and infants, several million souls in all, set out on the trek through the desert, not dismayed by the irrationality of it, but simply obeying the Divine call with absolute trust. This won special Divine favor, in the words of the Prophet: “I remember unto thee the kindness of thy youth, the love of thy betrothal, thy going after Me into the wilderness.” It is this faith that carried the Jews through the ages, an insignificant physical minority in the midst of a hostile world, a spot of light threatened by an overwhelming darkness. It is this absolute faith in G-d that we need nowadays more than ever before.

It is said, the whole sun is reflected in a drop of water. And so the whole of our nation is reflected in each individual, and what is true of the nation as a whole is true of the individual.

The core of Jewish vitality and indestructibility is in its pure faith in G-d: not in some kind of an abstract Deity, hidden somewhere in the heavenly spheres, who regards this world from a distance; but absolute faith in a very personal G-d, who is the very life and existence of everybody; who

the Shema, etc.--while the Torah has "emotional" parts, such as the book of Psalms, which consists of praises and exultation of G-d.

On this level, too--within the intellectual element of prayer and within the emotional element of Torah--there is also integration. The thought, contemplation and knowledge of the greatness, wisdom and power of G-d connected with prayer, must generate a love and an awe of G-d. On the other hand, the "prayer" elements of Torah--e.g. the book of Psalms--require in-depth study, understanding and comprehension.

The opening words of Psalm 90 -- "A prayer to Moses" -- express this concept. According to the Zohar, this alludes to the connection and union of "prayer" and of "Moses" (by whose name the entire Torah is called), as they become one in a singular union.

Shavuos

11 Sivan

... It is surely unnecessary to elaborate on the close relationship between the physical and the spiritual, which even modern science has become convinced of.

Physically, at this time of the year, we find Nature again in full bloom. After a period of hibernation, it springs back to life with renewed vigor and vitality, faithfully reproducing the same elements which characterized the same period a year ago, and two years ago, and all the way back to the first seasons of the Nature cycle.

In our religious and spiritual life, also, we have the seasons and festivals which recur year after year, and reproduce the same spiritual elements which first gave rise to them. Thus, at this time of the year, with the days of Sefirah connecting the festival of Passover (physical freedom) with its culmination in Shavuoth (spiritual freedom), we can—if we are sufficiently prepared and attuned to it—relive the experiences of our ancestors who actually witnessed the Revelation and accepted the Torah at Sinai.

As is known, there are two dominating forces in the spiritual life of man: the mind and the heart, feeling and intellect. Corresponding to these, man's service of his Maker also follows two pathways: the path of Torah and the path of prayer. The Torah is our "wisdom and understanding"; prayer is "the service of the heart," "in the heart and with the heart".

All the same, these two paths are intertwined. Indeed, the entirety of creation, deriving as it does from the Absolute Singularity, forms a united, integrated whole; to the extent that even on the most superficial level, the discerning eye can recognize the cohesion and integration of the various components of creation.

How much more so is this case with the Jew and all things holy, in which the light of the One G-d is so much more manifest. Here, each element's integration with the other is even more recognizable...

So it is with the two areas of man's service of G-d. The study of Torah must be saturated with the feelings of the heart, both during study--as our sages have said, "One who reads the Torah without melody, and studies Mishnah without song, it is of him that the verse says, 'I have given them laws devoid of good'" -- as well as prior to study, by first reciting a blessing over the Torah, the significance of which is that one senses how dear and precious it is and fixes these feelings in one's heart.

Similarly, the service of prayer, though it is "the service of the heart," must be preceded by an in-depth contemplation of the greatness of G-d and the lowliness of man. During prayer, one must think of how the divine presence stands before him. And the law is that prayer without kavannah (awareness and intent) is invalid.

In addition, prayer includes many "intellectual" passages--e.g., the arrangement of the praises of G-d, Pesukei Dezimrah, the blessings on

soon afterwards Abraham was richly rewarded, and he returned to Canaan richly laden with cattle, silver and gold, as the Torah tells us. In reference to this experience of Abraham, the Midrash states that everything experienced by Abraham also happened to his children.

In light of the above, you ought to consider yourself very privileged to have the Zechut to be considered worthy of Nisyonot (tests) similar to the above, and the similarity surely requires no elaboration. I am confident that very soon you, too, will see the happy end of this test, and be richly rewarded with "silver and gold" also in the plain sense of the word. All the more so since the profits of this business enterprise have been dedicated to a holy cause.

Setbacks make us stronger

9 Sivan

... the true businessman is not the person who can manage his affairs when conditions are favorable and things run smoothly and successfully, but also, and even more so, when he shows that he knows how to cope with an occasional setback. Indeed, facing up to the challenge of adversity makes one a stronger and more effective executive than before, with an added dimension of experience and a keener acumen, to put to good use when things begin to turn upwards. Sometimes, a temporary setback is just what is needed for the resumption of the advance with greater vigor, as in the case of an athlete having to negotiate a hurdle, when stepping back is the means to a higher leap.

In plain words, I trust - on the basis of my acquaintance with you - that you are taking the present difficulty well in your stride, coping with it squarely and making the necessary structural and other improvements, in terms of closer supervision and greater efficiency, as I see also from the clipping, although basically the present difficulty is no doubt a consequence of the general economic situation.

I have been informed of the loss which has been sustained by your business enterprise, the earnings of which were earmarked for the Lubavitch House activities, and that this unfortunate occurrence has considerably upset you.

While such a reaction is quite understandable, it is necessary not to lose sight of the real Torah perspective. For, as in the case of every occurrence and every matter, the Torah contains an answer and a definite view.

... the Torah is eternal, and not only in regard to the Mitzvot, but also in regard to the various narratives in the Torah. And while the events and episodes mentioned in the Torah were connected with certain persons ... their message is eternal and valid for all times and all places ... to each and every one of us individually.

Have in mind the earliest trials and tests which the first Jew, our Father Abraham, had to undergo, at a time when he was one and only in his generation, as it is written, "One was Abraham." When G-d said to Abraham Lech lecha, ordering him to leave his land, his birthplace, and father's house, it was very difficult for him to do so, even to separate himself from one of the three attachments, not to mention all three together. Then Abraham was told to go to an unknown to him land (Canaan, later to become Eretz Yisroel¹), where, he was promised, he would become great, and a source of blessing for all. Yet, no sooner did he arrive there, than a famine broke out in that particular land with such severity, that he had to leave at once and go to Egypt, which undoubtedly was with G-d's approval. Under these circumstances, one might have expected that Abraham could very seriously question Divine Providence, which seemed so inconsistent and contradictory. All the more so in view of what is written in Pirkei d'Rabbi Elazar that the famine affected only the land of Canaan and did not extend to any other land, which was clearly intended to test him. Yet, Abraham not only did not complain, but did everything with joy and gladness of heart, taking his whole family with him, etc. Of course, it all turned out only as a test of his Bitachon in G-d, for

Certain areas in the field of commerce are currently not realizing expectations. Undoubtedly we must view this is a test from G-d. Though He knows that the Jewish heart is always open, and at all times ready to heed the call of Torah and mitzvot, still, He tests us in order to satisfy the reluctant-to-believe angels of the Heavenly Court.

G-d therefore says to them: "See, despite the natural tendency to decrease in tzedakah when business is not as it once was, here is a wise Jew, who understands that this is only an attempt to test him. He also understands that when he will withstand the test – and will then understand the real intent behind it all – not only will his business be as prosperous as beforehand, but it will be better than before.

For a father loves when his son understands the true intention of his father's actions; and the more the child demonstrates his wisdom, so much greater are the gifts that he receives from his father."

Business people say that a veteran in the field has a better grasp of commerce concepts. As you are in business already for a long time, you should be able to understand G-d's intention in this all.

Just as you would stand firm with any good investment, the same applies here. Not only should we not decrease G-d's share, to the contrary, we should give even more on His account. Then G-d will fulfill his assurance stated in the Torah: Aser bishvil shetisasher" – "Give a tenth to charity in order that you become wealthy" – and He will give His "partner" an even greater income than before.

A: In the words of my father-in-law [Rabbi Yosef Yitzchak, the sixth Lubavitcher Rebbe], a brachah is like rain (גשמי ברכה). If the soil is plowed and ready to be sown, and one throws seeds into the soil, the seeds will grow and blossom when rain falls upon them. If however, the soil is unprepared the seed finds difficulty in sprouting forth even when there is an abundance of rain.

When an individual comes for a brachah and he is emotionally and spiritually equipped, the brachah will help him to grow and blossom into a meaningful individual.

If, however, one is in a deep coma, a good doctor would not abandon his task of trying to awaken him. He would to his utmost to help this individual, even if it means hurting the individual for his benefit. If necessary he will even give shock treatments if he knows that the patient will be revived by that method and that method will help the individual.

Business Guidance – Stocks

6 Sivan

Regarding your question about investing in stocks, generally I am not in favor of it, since this is largely a matter of speculation. Indeed, a prominent businessman once said to me that he did not wish to engage in the kind of business where he and an ignoramus have the same chance.

It is particularly objectionable because of the anxiety and nervous strain that it creates in some people. Moreover, in these unsettled days, there is too great an element of speculation involved in the Stock Exchange.

It is surely possible to find some more fitting investment opportunities, if an investment is contemplated, than the kind of thing which sends the investor scurrying for the first edition of the Stock Exchange report in the morning newspaper.

a earthly body which cannot exist without these functions. If one comes to a Rabbi complaining of a headache and the Rabbi gives him an aspirin, we surely won't say that this is the function of a Rabbi. The same is with a Rebbe when he must carry out the necessary functions of his body.

Q: Can anyone become a Rebbe?

A: Not everyone can become a Rebbe. One needs something from Above to fill this mission. It is easier when a Rebbe has inherited his position, just as it is easier for one who has inherited a talent to perform and develop his talents than one who has to develop them without immediate inherited talent.

Q: In Europe the Chassidim often went to their Rebbes on holidays. Why was this so?

A: A Chassid finds in his Rebbe a connection between himself and G-d. He feels that when he goes to his Rebbe he will take back with him more holiness (קדושה).

Q: Is the function of Rebbe like that of a psychologist? Can a Rebbe take the place of a psychiatrist?

A: When a psychiatrist speaks to his patients he regards them as objects of study. Though he is interested in curing his patient and in helping him to adjust to life, his approach is to derive not only a healthy being but an accumulation of information about human beings for his further knowledge. A Rebbe gives himself over completely to the person. When one is seeking a solution, the Rebbe does not study him but is more emotionally involved with the person who comes to see him. Only a small part of a Rebbe's work is like that of a psychologist's. That is not his primary function.

Yet when one needs aspirins for his cure, the Rebbe will tell him to go to the drug store and buy some, and not try to substitute a prescription with something else. If he needs a psychiatrist to cure his ailment the Rebbe will not try to substitute his cure with another person.

Q: What is the significance of a brachah (blessing)?

Q: What is the difference between a Rebbe and a Rabbi?

A: A Rabbi is one who teaches his pupils when they come to him and will answer a question when brought to him. A Rebbe does not wait for you to come to him. He reaches forth among the people and tries to awaken them and inspire them, and tries to find ways and methods to bring them their religion.

Q: What is a Rebbe?

A: A Rebbe does not consider himself as superior to his Chassidim. He merely contains those parts of the souls of his Chassidim that are connected with him. When a Chassid comes to the Rebbe with a problem, he tries to find in the Rebbe the part of his own soul which is included in the Rebbe's and connect it with his soul—and thus be connected with the Rebbe's soul. It is through this connection that the Chassid receives his material and spiritual life and needs.

For example, let us take the electric bulb which produces light. The bulb itself is incapable of producing light, however there are electrical power plants stationed in some distant part of the city which generates the necessary power to produce light. There must be a channel through which the power can pass and reach each individual bulb—in addition to the constitution of the bulb which enables it to receive the power from the power. The channel is a wire which connected the power station to the bulb, and when this connection is opened by turning on the switch the bulb receives the power and will then function.

The same applies to a Rebbe and Chassidim. The Rebbe is the power-plant which produces the needed strength and power to fulfill the commandments and obligations (spiritual) and also conveys the material. The greater the Rebbe is, the more light he will produce... The channel through which the Chassid can receive these necessities is his soul which is connected to the soul of the Rebbe. The sole duty of the Rebbe is to deliver the above mentioned necessities, spiritual and material, to his Chassidim.

Although the Rebbe is also required to fulfill his own bodily functions, that is not his purpose or true function; it is only because his soul is bound with

Q: Is not one supposed to rationalize his thought and understand what he is doing?

A: Rationalization is a means by which one should strengthen his faith. Rationalization should make one believe more strongly.

Q: What is the purpose (תכלית) of life?

A: To bring light (ליכטיקייט) into the world.

Q: What is the תכלית of ליכטיקייט?

A: The תכלית of ליכטיקייט is to find a harmonious life. One can only be in complete harmony when he has reached the truth.

Q: How does one know that he has found the תכלית?

A: When one has ליכטיקייט then he will have found the תכלית. A person cannot feel that which he lacks. One looks for what he does not possess. If he had what he was lacking for he would not search.

Q: Why do we need ceremonies and mitzvot? Are they not a burden upon a person?

A: When one creates something, he wants the full benefit of what he creates. G-d is complete goodness. He would not create a thing that would be a burden to people, His creations.

Q: Some people would feel that being a good Jew does not necessarily mean adhering to all the precepts of the Torah. They feel they could be a good Jew without doing all the mitzvot such as, putting on tefillin. How could this be explained to them?

A: When a doctor prescribes a medicine and the patient is reluctant and stubborn about not taking it, the doctor, if he is good and honest doctor, would not lead him astray and tell his patient to take something else in its place that would not have the same effect. Instead, he would endeavor to explain to the patient why it is necessary to take this medicine and not relinquish the patient until he has exhausted all means of convincing him.

Effort brings Success

3 Sivan

I received your letter, and was pleased to read about the good work of the women's group, about which you write that it is going along by itself, with little effort on your part ...

I would like to point out ... even where a thing is so established that it is going on by itself, without outside effort, it is clear, however, how much better it would go where there is an additional effort from outside.

This is explained in connection with the well-known saying of our Sages, "Effort with success, believe; success without effort, do not believe," which has been said about the study of the Torah and the observance of the Mitzvoth, even in connection with people of great mental capacity, etc. For, true success comes only after suitable efforts.

I therefore trust that you will make every effort to gain ever-growing success for the group. No doubt you also know my view that among the subjects to be studied by young married women's groups should be included also the subject of Taharas Hamishpocho [Family Purity]. I trust that this is so in the case of your group.

Purpose in Life

4 Sivan

A conversation with the Rebbe

Q: Would you say that doing is more important than learning? If so, then are you not bound to lead a life of blind faith?

A: When a child is hungry and wants to eat immediately, his mother does not explain to him all the processes which the foods go through in order that he should be able to eat them. Rather, she gives him food immediately, for that is what will satisfy him. Then she can proceed to explain the baking of the bread, etc. to the child, if the child wants to know. Just as one needs food for his physical life, so does one need food for his spiritual life. It follows the same process.

Dear Member of Anash

In 30 days will be the 20th Yohrtzeit of the Rebbe of righteous memory. Halocho dictates that a 30 day period is an appropriate time for a 'Hachono' - a preparation.

A Chassid of the previous Rebbe who lived outside of the USSR and therefore had never had the Zechus of seeing him, once asked the Rebbe, "How can I be connected to you if you don't even know what I look like? You have never met me before?"

The Rebbe replied: "Your relationship (connection) to me is by learning my teachings and following my directions". True relationship is not by recognising ones facial features, or even 'knowing' the other, rather true relationship comes when two people have the same goal and live by the same values.

With this in mind we have printed a "Kovetz Hachono" - a preparation booklet for your personal study. It is compiled of 30 letters from the Rebbe relating to various aspects of our lives. We suggest that one letter should be studied each day, and spend the day trying to implement the message in our lives.

Much work has been put into this work, and we wish to thank Rabbi Sholom Osdoba for his exceptional contribution to the Hebrew version.

We pray that this will serve as a conduit for further development and that we merit to live up to the Rebbe's vision for us and the whole world. And that his ultimate wish that the world be prepared for the Geula, be fulfilled, with the coming of Moshiach speedily. Amen.

The Committee,

Kovetz Hachono

A compilation
of the Rebbe's correspondence
In preparation of the 20th Yom Hahilula
of the Rebbe זי"ע

